DÖNEMEÇ

aylık edebiyat dergisi

MART 1981 40 LİRA

44

GEORGES LUKAKS
TARİHSEL ROMAN'IN DOĞUŞUNUN TOPLUMSAL TARİHSEL KOŞULLARI

YUNUS KORAY
ŞİİR KURAMINA DİYALEKTİK VE İDEOLOJİK BİR YAKLAŞIM

DENEME
ŞEVKET YÜCEL

ÖYKÜ
RAMİS DARA

ŞİİRLER
ŞÜKRÜ ERBAŞ - MEHMET BARIŞ - ALİ YÜCE
MUSTAFA TANER - OSMAN TANIK

KİTAPLAR - DERGİLER - DEĞİNİLER
MUSTAFA BURHAN GÜNEŞ - HALİL ŞAHAN

pano

özdemir nutku

YAŞAMI VE YAPITLARI :
ÖZDEMİR NUTKU İÇİN NELER DEDİLER?
OZDEMİR NUTKU'YA MEKTUPLARDAN ALINTILAR
ÖZDEMİR NUTKU'YLA SÖYLEŞİ - (E. SEVİNÇLİ)

DİL KAVGASI

Son zamanlarda, Atatürk'ün kurduğu Türk Dil Kurumu'na ve bu kurumun dilimizde yaptığı yenilik ve arılaştırma hareketine sistemli bir saldırı yürütülüyor. Bu saldırının ana kaynağı, gericiliği ve Atatürk düşmanlığı bundan önceki dönemlerde yayınladığı yazılarla saptanıp kesinleşen bir gazetedir. Çok öncelerden başlatılan bu saldırının, 12 Eylül Harekâtından sonra bir ivme kazanması, hele Atatürk'ün yüzüncü doğum yılında (yani «adam azgınlarının ve softa bozgunlarının» bile Atatürkçü kesildiği bu yılda) hızlanması oldukça düşündürücüdür. Kısaca söylemek gerekirse, bunlar, Atatürk Türkiye'sinin yenileşen, gelişen, arı duru Türkçesini içlerine sindirememektedirler. Onlar hâlâ Osmanlıcanın egemenliğini sürdürmesini istemektedirler. Atatürk'ün en önemli girişimlerinden biri olan dil devriminin ve Türk Dil Kurumunun önüne set çekerek, «dilimizin yabancı diller buyunduruğundan kurtarılması» na engel olmaktır amaçları. Ama bunu başaramayacaklardır. Kaçınılmaz değişim, onları da sarıp sarmalayacak ve kendine çekecektir. On yıl önce kullandıkları dille bugün kullandıkları dil arasındaki fark bile bunu göstermeye yeter. (Niçin bugün 'müdde-i umumî' değil de, 'savcı' sözcüğünü kullanıyorlar örneğin? Örnekler istenildiği kadar çoğaltılabilir.) Yeni ve Türkçe sözcükleri istemeyerek de olsa bir bir kullanacaklardır, kullanmak zorunda kalacaklardır. Zafer, Arapça'nın, Farsça'nın, paçal dil Osmanlıca'nın değil; serpilip gelişen, kendi kaynaklarından beslenerek dal budak salan Türkçe'nin olacaktır.

Bu gerici, Atatürk düşmanı düşüncelerle savaşmak her aydının görevidir. Bu nedenle, hedef seçilip saldırılan Türk Dil Kurumunun daha etkin bir savaşım vermesini dilerken, tüm aydınların da soruna sahip çıkmalarını istiyoruz. TDK üyelerinin (hele çeşitli yayın organlarında yöneticilik ve yazarlık yapanlarının) soruna uzak kalmalarının nedenini ise bir türlü anlamıyoruz. Cumhuriyet Gazetesi ve yazarlarının bu konudaki ısrarlı, dikkatli ve tutarlı çabasını alkışla karşılıyoruz, destekliyoruz.

Tarih boyunca tüm kavgalar, hep, **ilerigelenlerle ileri gidenler** arasında olagelmiştir. Bunlar, ekonomik olarak **ilerigelenlerden** oldukları için her konuda düşündüklerini gerçekleştireceklerine inananlardır. Çağdaş bir düşünceden hareket edenlerinse yenildikleri kolay kolay görülmemiştir. Tıpkı Padişah karşısındaki Mustafa Kemal gibi...

DÖNEMEÇ

aylık edebiyat dergisi — Yıl: 4 Sayı: 44 Mart 1981

Sahibi : Hatice Yurttaş, Sorumlu Yönetmeni : Halil İbrahim TUFAN,

Yönetim Yeri: 865 Sok. No. 17/203 Merkez İş Hanı Kemeraltı - İZMİR Tel: 146776 - 254558, Abone ve Yazışma: H. Yurttaş P.K. 41 Konak-İZMİR, Sayısı 40 Lira, Yıllık abone 400 Lira, Dış ülkeler için: Avrupa 800, Amerika 1.000 Lira. Genel Dağıtım: GEDA/İzmir, Adaş Dağıtım/Ankara, Say Dağıtım/İstanbul.

Kurucuları (1976) : A. Rıza Ertan, Hüseyin Yurttaş, M. Kadri Sümer, Ahmet Günbaş

Dizgi ve Baskı : KARINCA Matbaacılık Tel : 13 53 90 - İZMİR

GEORGES LUKACS

TARİHSEL ROMAN'IN DOĞUŞUNUN TOPLUMSAL - TARİHSEL KOŞULLARI (x)

Çeviren : **İbrahim ARMAĞAN**

Tarihsel roman XIX. yüzyılın başlarında, Napolyon'un çöküşü döneminde ortaya çıkmıştır. (Walter Scott'un **Waverley** adlı yapıtı-1814). Kuşkusuz, daha önceleri, XVII. ve XVIII. yüzyıllarda da tarihsel konuları işleyen romanlar vardır. Ve hatta istenirse, tarihsel romanın başlangıcı antik tarihe ya da Orta-Çağ mitlerine (söylencelerine) ve hatta onun ötesinde, Çin ya da Hindistan'a kadar uzatılabilir. Fakat bu yolla tarihsel roman olayını köklü bir biçimde aydınlatacak hiçbir şeyi bulmak ·iası değildir. XVII. yüzyılın tarihsel romanı olarak görülen romanlar (Scudery, Calprene'de, vb...) sadece konu ve kostümlerin dıştan seçilmesiyle tarihseldirler. Oysa, sadece kişilerin psikolojisi değil, fakat aynı zamanda gelenek ve görenekler de yazarın yaşadığı çağa aittirler. XVIII. yüzyılın en ünlü tarihsel romanı Walpole'un **Otranto Şatosu**, tarihi, sadece giysilerde işler, burada sadece işlenen ortamın, merak uyandırıcı ve eksantrik görünümü önemli olmakta, yoksa somut tarihsel bir dönemin sadık artistik yeniden üretimi değil. Walter Scott'tan önceki, sözüm ona tarihsel romanların, eksiği özellikle özgün olarak tarihsel olandır: bu ise, kişiliklerin özelliklerinin kendi dönemlerinin tarihsel özgüllüğünden gelmesidir. Kendi çağdaşlarının tarihsel romanlarını büyük bir kuşku ile değerlendiren büyük eleştirmen Boileau, sadece kişiliklerin psikolojik ve toplumsal gerçekliği üzerinde durmakta ve bir kralın bir çoban'dan başka biçimde sevmesini istemektedir. Gerçeğin artistik yeniden üretilmesinde tarihsel hakikat sorunu henüz kendi ufkunun dışında kalmaktadır. Hatta XVIII. yüzyılın gerçekçi büyük toplumsal romanı, kendi çağının psikolojisi ve göreneklerini betimlemesiyle dünya yazınında devrimci bir yol açmıştır. Gerçeğe yönelik bu yol, kişilerini somut olarak belirlenmiş bir dönemden sunmak sorununu sormamaktadır. Çağdaş dünya olağanüstü bir sadakat ve parlaklıkla betimlenmiş, ancak saf (naif) bir biçimde bir veri olarak alınmıştır: yazar henüz onun (çağdaş dünyanın) nereden ve nasıl geliştiği konusunda soru sormamaktadır.

Tarihsel zamanın bu soyut karakterinin betimlenmesinin, aynı zamanda, tarihsel yerin işlenmesi için de sonuçları vardır. Lesage kendi çağının Fransa'sına en sadık olan resimlerini çok iyi

---

(x) **Bu çeviri Georges Lukacs'ın Tarihsel Roman (Roman Historique-1965) adlı yapıtının fransızca çevirisinin 17-20 sayfalarını kapsamaktadır. Macar asıllı bir yazar, düşünür ve filozof olan Lukacs'ın pek çok yapıtı arasında yer alan Tarihsel Roman, ilk kez 1937'de Moskova'da rusça yayınlanmış, 1956 da Berlin'de Almanca yayınlanmış, 1962 de ingilizceye ve 1965 de ise fransızcaya çevrilmiştir. Edebiyat toplumbilimi niteliğinde olan bu yapıt henüz dilimize çevrilmemiştir.**

niyetle İspanya'ya transfer edebilmekte ve bundan hiçbir rahatsızlık duymamaktadır. Swift, Voltaire ve hatta Didèrot yergi romanlarını, azçok o zamanın Fransa ve İngiltere'sinin temel niteliklerini sadık bir biçimde yansıtan «asla ve hiç bir yerde» görülmeyen bir ortamda işlemektedirler. Fakat onlar, kendi dönemlerinin özgün niteliklerini tarihsel olarak görememişlerdir.

Gerçekçiliğin şimdinin özgün çizgilerini büyük bir artistik güçle ortaya koymasının her zaman gittikçe gelişmesine karşın, bu köklü tutum değişmemiştir. Moll, Flanders, Tom Jones gibi romanları düşünelim. Şimdinin stili içinde bu gerçekçi sunuş, şurada burada, kişilerin kaderlerine ve eylemine uygun olarak, çağdaş tarihin önemli olaylarını da kapsar. Bu açıdan, özellikle Smolet ve Fielding'de eylemin yeri ve zamanı, genel olarak toplumsal romanın ilk döneminde ve hatta zamanın çoğu fransız yapıtlarından daha somut bir karakter kazanır. Fielding belli bir noktaya kadar, kişilerin ve olayların tarihsel özgünlüklerini yakalamak için, romanın gittikçe somut bir karaktere yöneldiğinin ve bu uygulamanın bilincindedir. Fielding, yazar olarak kendini burjuva toplumunun bir tarihçisi gibi tanımlamaktadır.

Özellikle, tarihsel romanın tarih öncesini çözümleyerek, Aydınlanma Çağında tarihin bütün anlam ve anlayışını yadsıyan ve tarihsel anlamın keşfini Fransız Devriminin düşmanlarına atfeden romantik-tepkici efsane ile ilişkileri koparmak gerekir, Burke, De Maistre vb... Bu efsanenin önemini azaltmak için Montesguieu, Voltaire, Gibbon gibilerin gerçekleştirdikleri olağanüstü nitelikteki tarihsel yapıtları düşünmek yeterlidir.

Tarihsel romanın hangi ideolojik ve toplumsal temele bağlı olarak ortaya çıktığını açıkça görebilmek için, bizim için önemli olan (Fransız Devriminden önce ve sonra), tarihin bu anlamının özel karakterini somutlaştırmaktır. Burada şunu da vurgulamakta yarar vardır: Ana çizgileriyle Aydınlanma Çağının tarihsel yazıları, Fransız devriminin tarihsel bir hazırlığı niteliğinde olmuştur. Olayları ve yeni ilişkileri keşfederek, bazan, ulu olan tarihi yeniden kurma, mutlak feodalizmin «akılcı olmayan» toplumunu değiştirmek zorunluluğunu göstermeye ve tarihin deneyimlerinden «akılcı» bir toplum, «akılcı» bir devlet yaratmanın ilkelerini çıkarmaya hizmet eder. Bu nedenle antik dünya, tarih kuramının ve Aydınlanma Çağı uygulamasının merkezinde (göbeğinde) yer alır. Antik devletlerin büyüklüklerini ve çöküş nedenlerini derinleştirmek, toplumun geleceğe yöneliş dönüşümlerinin birincil nitelikte en önemli koşullarından biridir.

Bu, özellikle, Aydınlanma Çağı'ndaki militan dönemde entellektüel açıdan sürükleyici ülke olan Fransa'yı ilgilendirmektedir. İngiltere'de durum biraz daha değişik bir biçimdedir. Ekonomik açıdan, XVIII. yüzyıl İngiltere'si kuşkusuz büyük dönüşüm süreçlerinin, endüstri devriminin ekonomik, toplumsal önkoşullarının yaratıldığı bir ortamda bulunmaktadır. Fakat politik açıdan, o artık devrimin sonrasını yaşayan bir ülkedir. Böylece, kuramsal olarak burjuva toplumunu denetim altına almak ve onun eleştirisini yapmak, ekonomi politikasının ilkelerini hazırlamak söz konusu olunca tarih, orada Fransa'da olduğundan daha somut olarak, olduğu gibi, ele alınmaktadır. Fakat, özgül olarak tarihsel olan bu hususları bilinçli ve akıllı bir biçimde uygulamak söz konusu olunca, o bütünlüğü içinde ancak kısmî bir biçimde yapılmaktadır. XVIII. yüzyıl

GÜZ VE YILDIZ

ŞÜKRÜ ERBAŞ

Günler yağmur alacasını giyindi
Bulutlar indiler yere birer birer
Sabahlar düşlerimiz kadar kısa
Akşamlar ömrümüzün garipsi yükü
Havada gurbet sürgünü türküler

Herkes kendi yalnızlığında yitik
Erir bir suskunluğun tünеklerinde
Hangi el aralar hangi yüz girer
İçimiz sevgilere kapalı nicedir
Dışımız eğreti yalan giysiler

Bu çat ayazlarda günsüz güneşsiz
Unuttu gülmeyi nicedir yüzlerimiz
Aydınlığı kirli sislerde silik
Yüreğimiz kan sularda umut gemisi
Bir kuzey yıldızında kaldı gözlerimiz

---

sonuna doğru gerçekten egemen olan ekonomi kuramcısı Adam Smith'tir. Kapitalist ekonominin sorununu daha tarihsel bir biçimde ortaya koyan ve sermayenin gelişim sürecinin incelemeyi çalışan James Steuart, çok kısa zamanda unutulmuştur. Marx bu iki önemli ekonomist arasındaki farkı şu biçimde ortaya koymaktadır: «Steuart'ın sermaye kavramına katkısı, belirli sınıfların mülkiyeti olarak üretim koşulları ile çalışma gücü arasındaki ayrımlaşma sürecinin nasıl oluştuğunu göstermek olmuştur. O henüz doğrudan doğruya bunu olduğu gibi kavramamakla birlikte, sermayenin gelişim sürecine büyük bir önem vermektedir. (bu daha önce tarafımdan belirtilmişti, G.L.).» Buna karşın o, sermayeyi büyük endüstrinin koşulu olarak görmekteydi. Steuart, özellikle tarımda bu süreci inceler ve fabrika endüstrisinin doğuşunu tarımda daha önce oluşan ayrımlaşma sürecine bağlar. Adam Smith'in yapıtında bu ayrımlaşma sürecinin daha önce tamamlandığı varsayılmaktadır. Tarihsel anlamın önemi konusunda, uygulamada daha önce var olan ve şimdiki zamanın doğru olarak sezgisel gözlemle tarihsel özelliğini genelleştirme olanağı konusundaki bu biçimsizlik, bizim sorunun gelişmesinde İngiltere'nin büyük toplumsal romanının konumunu belirlemektedir. O yazarların dikkatini zaman ve yerin toplumsal koşulların vb... somut (yani tarihsel) önemi üzerine çekmiştir; o, varlıkların ve koşulların bu zaman ve mekân (yani tarihsel) özelliğini betimlemek (ortaya koymak) için yazınsal, gerçekçi ifade araçlarını yaratmıştır. Fakat bu, Steuart'ın ekonomisinde olduğu gibi, gerçekçi içgüdünün bir ürünüydü ve bu, süreç olarak tarihin, şimdinin somut önkoşulu olarak tarihin açık bir anlayışı düzeyine yükselememiştir...

(Sürecek)

ŞİİR YANIT OLUNCA (2)

ŞİİR KURAMINA DİYALEKTİK VE İDEOLOJİK BİR YAKLAŞIM

Yunus KORAY

Türkiye Yazıları'nın Eylül 1980 sayısında yayımlanan «Şiir Bir Yanıttır» adlı yazıyı Yusufçuk'un Kasım 1980 sayısında yayımlanan «Şiir Yanıt Olunca» adlı yazıyla yanıtlamıştım. Ancak, Türkiye Yazıları'nın Ocak 1980 sayısında «Şiir Bir Yanıttır (2)» adlı yeni bir yazı daha çıktı. Yazar, bu yazıda «Şiir Bir Yanıttır» yazısında yaptığı yanlışları, yeni yanlışlarla kanıtlama çabası içerisinde görülmektedir.

Her şeyden önce yazar, «şiir soru mudur, yanıt mıdır?» bağlamı içinde tartışma açmaya çalışmaktadır. Bu da bana, lise sıralarındaki «sanat sanat için midir, sanat toplum için midir?» tartışmasını anımsatmaktadır. Oysa, diyalektik materyalizmde olaylar, belli kalıplar içinde incelenmez. Değişim sürecindeki çok yönlü ilişki ve çelişkileri içerisinde bir bütün olarak ele alınır. Olayları, belli kalıplar içinde yorumlamak, bizi idealist felsefeye ve formel mantığa götürür.

Yazar, «Şiir Bir Yanıttır» savını, özel durumlarda yazılmış birkaç şiirle kanıtlamaya çalışmaktadır. Böylelikle, birkaç özel durumu genelleştirme yoluna sapmaktadır. Zaten küçükburjuvazi, ya özel durumları genelleştirir, ya da genel durumları özelleştirir. Dünyayı, kendi öznel konumuna göre yorumlamak, küçük burjuvazinin doğasındandır.

Yazarın, ilk yazısındaki «şiir soru değildir aslında» tümcesiyle ikinci yazısındaki «sorular da sorar ve soru sorması da bir yanıttır» tümcesi birbiriyle çelişkilidir. Yazar, yanlışın doğruluğunu kanıtlamaya çalışırken sözcüklerin ardına sığınmakta ve tartışmayı kavram karmaşasına boğmaktadır. «Amacım şiir soru-dur-yanıttır bağlamında bir tartışma açmaktı» demek nedir, ilk yazısının boylu boyunca ideolojik alandaki görüş ayrımlarını içermesi ne demektir? Bu, bütünüyle yazarı konuyu uslamlayamadan yazmaya koyulduğunu göstermektedir. Neyi, nasıl yazacağını, hangi konuya ağırlık vermesi gerektiğini kestirememiştir. Bir de «Şiir Yanıt Olunca» yazısı, konuyu ideoloji tartışmasına çekmeye çalışıyor diyerek sözcüklerin ardına sığınma çabasını burada da yinelemiştir.

Yazar, «Şiir Bir Yanıttır» yazısının belirsizliklerden kaynaklanan eksiklikleri vardır ama yanlışları yoktur, demekte ve sürdürmektedir: Mehmet H. Doğan'ın Yusufçuk Kasım 1980'deki yazısında «Yoğunlaşmış bir emek ve yaşantı olmalı şiir. Ardında çizilmiş binlerce çizgiyi; söylenmiş, yazılmış ama üzeri karalanmış binlerce sözcüğü; yaşanmış, değerlendirilmiş, denenmiş anları taşıyan ama bunları göstermeyen emek ürünü bir yapı olmalı» sözleriyle daha iyi anlattığı gibi, demektedir. Yazar'ın Mehmet H. Doğan'dan yaptığı bu alıntı doğrudur ve o bölüm, kendi içinde somut bir durumu belirlemektedir. Ancak yazar, yine o «ironili» mantığını, «dilbilgisi kategorileri»ni iyi ayrıştıran bilgisini (!) burada da esirgememekte ve demektedir ki: «Biçimsel

sayıklamalar, belirsizlikler bile bir amaca yöneliktir ve bu özellikleri taşıyan bir şiirin yanıtı da bu amaca ulaştığımızda ortaya çıkar. «Bu amaç nedir, neyin göstergesidir?

Memleket İsterim ve Davet şiirlerine bakacak olursak, ozanların dilbilgisi kuralları bakımından ayrı ayrı kipleri kullanarak yazdıklarını ve Nâzım'ın ana vurguda I. çoğul kişi iyelik ekini yeğlediğini görürüz. Cahit Sıtkı ise, ana vurguda I. tekil kişi iyelik ekini kullanmaktadır. Ancak ilk bakışta bireyci gibi görünen bu durum, bizi yanıltmamalıdır. Çoğu ozanların ve şiirlerin (özellikle Nâzım'ın, Neruda'nın, hattâ Eluard'ın, Aragon'un son dönemlerinde yazdıkları şiirler) bireysel bir duygu-düşünce uğrağından kaynaklanıp toplumsala (aynı duygu-düşünce dizgesine seslenerek) mal olduğunu gözden ırak tutmamak gerekir.

Yazar, savını kanıtlayabilmek için Memleket İsterim ve Davet şiirlerini karşılaştırmaktadır. Ayrı duygular, ayrı koşullar içinde yazılmış iki şiiri, soru-yanıt ikilemi içine sokmaktadır. Sonra da somut durumu, kendi öznel dünyasına göre yorumlayarak, sorumsuzca: «Aslına bakarsanız, tersine bir yayın sırası bile söylediklerimi etkilemiyor» demektedir. Aynı zamanda, özlemleri dile getiren şiirleri de idealist olarak nitelendirmektedir. Cahit Sıtkı'nın Memleket İsterim'indeki «Kardeş kavgasına bir nihayet olsun» dizesi, küçükburjuva hümanizmidir; ancak bu, özlemi dile getiren şiirlerin idealist olduğunu göstermez. Cahit Sıtkı, insanların mutlu olarak yaşadıkları bir düzeni özlediği için idealizme düşmemiştir. Sınıf kavgasını, kardeş kavgası olarak nitelendirdiği için küçükburjuva hümanizmine düşmüş, dolayısıyla idealizme sapmıştır. Başka bir deyişle, özlemi dile getirmek idealizm olamaz.

Çünkü şiir, duygu - düşünce ve özlemin çakıştığı bir doğru üzerinde yer alır. George Thomson'un da dediği gibi «İnsanların açıklayamadıkları, dile getiremedikleri özlemleri vardır. Şair de açıklayamaz bunları ama esinlenme yeteneğiyle dile getirir hiç değilse. Şair özlemlerini dile getirince de, öbür insanlar kendi özlemlerini bulurlar şairin sözlerinde. Onun şiirini dinlerken şiirin yazılışının yaşantısını paylaşırlar şairle. Onunla aynı düş dünyasında yaşar, aynı dinginliğe kavuşurlar» (Marksizm ve Şiir, sayfa: 34).

Nâzım, Piri Reisin Hartası şiirinde özlemlerini dile getiren şu dizelerinde idealizme mi düşmüştür acaba?

Piri Reis düşlerimizi çizmiş hartasına
boyamış serin deniz sabahlarının
renkleriyle
Piri Reis düşlerimizi çizmiş hartasına
göz görmemiş, el değmemiş yıldız
hevenkleriyle

Piri Reis düşlerimizi çizmiş hartasına
varılan kıyılardan ayak basmamış
kumsallara doğru
hayırsız adalarla yeşil papağanların
arasından
billûr köşklere giden yolu.

Reis'in hartasında kıtalardan büyük
boynuzlu balıklar
ve timsah başlı maymunlar
yanardağlardan iri
Reis'in hartasında yelkenliler yürek
kadar
ama balıklarla maymunlar yutamıyor
yelkenlileri.

Yolculuklar başlamaz yürek
çağırmasa
akıl yorulabilir, yılabilir, ama yüreğin
sırtı gelmez yere.
Yelkenlilerle gidiliyor kosmosa
Piri Reis'in hartasında yüzen yürek
kadar yelkenlilerle.

DÖRTLÜKLER

MEHMET BARIŞ

GİTTİ

İçti dağ sularından kandı da gitti
Şi'rini güllere bandı da gitti
Kızamıktan ölen her çocuk için
O yürek kaçbin kez yandı da gitti

GİDER

Keser kara saçlarını yanar da gider
Halkın derdi bağrında kanar da gider
Atar terkisine şiirin hasını
Ayvaz'ın atına biner de gider

BİR GÜN

Sevdi tüm insanları, satmadı bir gün
Kolayın döşeğinde yatmadı bir gün
O, «sözcükler» in kuyumcusuydu
Altına bakırı katmadı bir gün

Kaldı ki, Nâzım, Davet şiirinde bile «Kapansın el kapıları, birdaha açılmasın /Yok edin insanın insana kulluğunu» demekle özlemini dile getirmiyor mu?

Kısacası, tartışmayı «şiir soru mudur, yanıt mıdır?» ikilemi olarak geliştirmek Aristo mantığına özgü bir tutumdur. Soru soran şiirler de olabilir, yanıt veren şiirler de ve bunların dışında şiirler de. Ama bütün şiirlerde ortak bir yan vardır ki, o da şiirin, çok yönlü duygu ve düşüncelerin şiire özgü bir öz ve biçimle anlatıldığı, yazınsal bir tür olduğudur. Yoksa, tartışmayı ikilem içine boğup özel durumları genelleştirir, genel durumları özelleştirirsek tartışmaya başladığımız noktaya dönmüş oluruz.

Yazar, diyalektik materyalizmi bildiğini söylemektedir. Diyalektik materyalizmi bilmek demek, onun ilkelerini ezberlemek demek değildir. Diyalektik materyalizmi bilmek demek onun ilkelerini her somut olaya yaratıcı bir biçimde uygulamak, olaylar karşısındaki sınıfsal tavrımızı ona göre almak demektir. Zaten yazarın diyalektik materyalizmi özümseyemediği, şiir kuramına bakış açısından ve ürettiklerinden kolayca anlaşılmaktadır. 1980 sonlarında yayımladığı «Senlere» adlı şiir kitabı, buna iyi bir örnektir.

Dönemeç'in Notu :

Bilindiği gibi dergimiz tartışma yazılarına ayrı bir önem vermektedir. Bu çalışmaların kültür ve sanat ortamının demokratikleşmesine katkıları yadsınamaz. Tartışma yazılarını böyle ard arda yayınlarken, bunlara verilecek yanıtları da yayınlamaya hazır olduğumuzu önemle belirtiriz.

BİR KONU ÜZERİNDE YORUMLAMA

Şevket YÜCEL

«Çocuk parayla sevilir, hanım parayla sevilir, sen parayla sevilirsin, hayat parayla sevilir.»

Kahvedeki adam karşısındakine sesini yükselterek böyle diyordu. Düşündüm. Yaşam süzgecinden geçirilmiş olan ne sözler vardı halkın içinde. Hele bir de kimi sözlerin içtenlikle, ustalıkla söylenmesi insan üzerinde fazlasıyla ilgi uyandırıyor. Kolay kolay unutulmuyor o sözler. Neden unutulmuyor? Yaşamın içinden geliyor, onu özetliyor da ondan. Zaten önemli olan da budur. Yaşamla sarmaş dolaş olmayan duygu ve düşünceler bizi pek ilgilendirmez. İlgimizi çeken ne varsa ille de yaşamdan süzülerek gelecek. O gelenlerle tinsel bir dostluk kurar, kendimizi değişik bir öz içinde buluruz.

Gelelim kahvedeki adamın sözlerine: Evet, adamın demek istediği paranın insanlar üzerindeki etkisiyle ilgilidir. Kimileri, «Para dediğin el kiri» demekle onu önemsiz görürse de kendisini gene para baskısından kurtaramaz. Kişiden kişiye ayrılıklar taşır bu düşünceler. Kimi çokça değer verir, kimi biraz daha az. Ona çokça değer vermek ne denli budalalıksa, hiç değer vermemek de bir bakıma deliliktir. Bacon para konusunda şöyle der: «Para iyi bir uşak, kötü bir efendidir.» Bu söz duyurulmak istenen görüşleri daha kısa yoldan bildiriyor. Keşke insan parayı uşak edebilse kendine. Onu kötü bir efendi olarak görüpte, bu efendinin baskısından kurtulabilse. Shakespeare paranın önde giderek bütün kapıları açtığını söyler. Bir Türk atasözünde, «Paran varsa cümle âlem kulun, paran yoksa tımarhane yolun,» denildiğine tanık oluruz. Bu konuda yaygınlaşan çok önemli sözler vardır. Ne ki paranın önemsizliğini vurgulayanlar böyle olmayanlara göre daha azdır. Demekki para denen o şeytan insan üzerindeki hükümdarlığını sürdürüp duruyor. Biz en iyisi gene kahvedeki adamın dediklerine dönelim. Adamın dediği ne idi? «Çocuk parayla sevilir, hanım parayla sevilir, sen parayla sevilirsin, hayat parayla sevilir.» Adam bu yargılarıyla ekonomik sorunların tabanına inmiyor mu? O sözlerin ne denli etkili olduğunu duyuruyor mu, duyurmuyor mu, siz ona bakın. Bu sözlere «Haydi boşver,» diyebilirsiniz. «Kafadan noksan biri öyle söylemiş,» diyebilirsiniz. Ama nedense boşveremiyoruz bu sözlere. Çünkü boşverilecek yönleri yok. Diyelim, bir babanın parasal yanı zayıf. Adam çalıştığı yerden evine dönüyor. Evde biri üç, öbürü dört yaşlarında iki çocuğu var. Çocuklar babalarının eve girdiğini görünce gereken sevinci duymuyorlar. Neden duymuyorlar? Eli boş geldi de ondan. Hangimiz çocukluğumuzda babamızın elinden bir şeyler beklemedik? İşinden dönen adamın elindeki file dolu olsaydı, hele çocuklar için bir şeylerin alınmış olduğu bilinseydi siz bakaydınız sevince. Bu görevi yerine getiremeyen baba da sıkıntılıdır. File boş gelince evin kadını ne pişirecek? Can boğazdan geldiğine göre böyle bir ailede bazı rahatsızlıklar iki yönden gösterecektir kendini: Biri beden, öbürü tinsel yönden. Bu tinsel acıların belirttiklerini insanların

yüzlerinde görmüyor, seslerinde duymuyor muyuz?

Evin kazanç sağlayan büyüğü çoğu kere eve eli dolu gelecek. Elinde yiyecek paketleri bulunduğu gibi, çocukları avutacak, karısını gönendirecek bir şeyler de olacak. Diyelim ki adamın kazancı çok az. Nice istediği halde karısı, çocukları, ev için alacaklarını alamıyor. Bütün yollar kapalı. Ne yapacak bu adam şimdi? Ne denli direnşe sıkıntı yağmurunun altında ıslanmaktan kurtaramayacak kendini. Kendisiyle birlikte aynı yağmur evdekileri de ıslatmış olacaktır. Bazıları diyecek ki, «Siz illede kahvedeki adamın sözünü desteklemek için maddeye dayalı örnekler veriyorsunuz. Sevmek denen şey salt bu değil, işin ruhsal yönü var.» Ben de diyorum ki ruhsal yönümüzün güzelliği maddeyle yakından ilişkilidir. Hiç değilse sevginin kaynakları, yolları, gövdesi, beyni, ayakları, kolları maddeye bağlıdır. Bir yuvada zaman zaman başgösteren tartışmalarla, küskünlüklerin, kırgınlıkların kökünde ekonomik nedenler ararsak çoğu kez yanılmayız. Halk arasında yaygın bulunan şu sözün de yansıttığı gerçekler çok önemli : «Varlık seviştirir, yokluk döğüştürür.»

Bir gün biriyle enine boyuna konuşmuştuk. Adam yaşamı sevmediğinden, sinirli, çekilmez biri olduğundan söz ediyordu. Birara kendisine, «Gelirin nasıl? Çocukları yeterince giydirip doyurabiliyor musun?» dedim. Adam kırık sesiyle, «Kuru yavan yiyoruz, eski meski giyiyoruz,» dedi. O zaman, «Tamam,» dedim, «işte senin sıkıntın burada. Gelirin yetse sen de güzel güzel yer, gökçek gökçek giyinirdin.» Adam başını bükerek, «Doğrusun,» diye karşılık verdi.

Arabanın motoru ne ise ekonomik sorunlar da öyle. Az yakıtla çok yol gitmeye çalışmak boşuna. Ya bir de yakıt yoksa.. Nicelerinin cimri oluşları, para tutkusuyla kafalarını bir hoş etmeleri ayrı bir konu. Parasızlığın, ya da gereklilerin bir kısmını bile karşılayamayacak olan gelir karşısında düşünen bir varlığın gülebilmesi ne zor değil mi? Nice olgun kişi olursa olsun, bu durumdan etkilenir. Gülümsemeyi bile unutur. Yaşam bu, çocuk gülmek ister, eş gülmek ister, kendin gülmek istersin. Evde, iş yerinde bunlar yoksa yaşam da boşuna akıp gidiyor demektir. İnsanın kazancı kendisiyle bakmak zorunda olduklarına yetiyorsa, evine geldiğinde ağrılı, sızılı bir yeri yoksa neden sıkıntılı olsun? Bir de bunun yanında aynı adam gerek kendisinin, gerek çocuklarının yarınına güveniyorsa içinde bulunduğu günde neden sevgi duymasın? Kişinin sevgisini yokluklar yaralar. Şayet o kişi dört yanlı düşünüyorsa, şayet bilinçliyse, o yaranın yangısını duyacaktır. Dünyada bazılarının yoksullukların sürmesi, bazılarının rahat yaşamaları içinse; ki böyledir. Böyle olunca da orada gerçekleri gören kişi, «Benim işim yolunda, ya da sevinçliyim,» diyebilir mi? Eğer diyorsa, ya kafasında bir oynaklık var, yahut gerçekleri göremeyecek denli karanlıkta bırakılmıştır.

Konuyu değiştirdik mi, yoksa? Hani kahvedeki adamın düşündürdükleri, çağrıştırdıkları üzerinde duruyorduk. Gerçi para üzerinde türlü düşünceler var. Burada onlar üzerinde duracak değilim. Yaşamı sürdürebilmek, sevinç duyabilmek için ilkin para kazanmak zorunda olduğumuzu biliriz. Bir evdeki geçimsizliklerin, acılı günlerin, gülmesiz bakışların, dargınlıkların çoğu gereğinin altında para kazanmak zorunda bırakıldığımızdandır. Daha doğrusu tüm kötülükler emeğin başkalarınca yenilmesinden doğmaktadır. Bir ulusun yaşamı da verdiğimiz örneklere uygun düşer. Ekonomik yön-

den bozguna uğrayan ulus bunalımları çoğaltır, gerilimleri büyütür. Kişiler sevgisizliğe düşer orada. Azınlık yerken çoğunluğun ona bakması vatandaşlığı, kardeşliği zedeler. Orada türlü karışıklıklar göze çarpar. Hoşa gitmeyen kavgalar, gürültüler, zırıltılar, gönül kırmalar, cana kıymalar olur. Ta ki ulusal gelir vatandaşları ortak sevinç, ortak acılara götürünceye dek bulatılmış toplum ırmağı yeterince durulmaz.

Şimdi hepimiz kendi yaşantımızla ulusal yaşantıyı iyice görmeye çalışalım. Oralarda ne oluyor, ne bitiyor görelim. O zaman sevgimizi yaralayanları yakından görmüş olmaz mıyız? Bir gün bir dostum bana, «Yaşamı sevemiyorum» demişti. Ben de ona şöyle demiştim: «Nedeni kuşkusuz ekonomiktir.». Sonra o dost bana: «En doğrusu da sizin görüşünüz olsa gerek» diye karşılık verdi. Öyle ya dünyaya gelmişiz bir kez. Yemişiz, içmişiz, büyümüşüz. Acılarımız olmuş, sevinçlerimiz olmuş. En sonunda kafa yoranlar varmışlar sonuçlara. Sevginin de, sevgisizliğin de kökenini onlar bulmuşlar. Öyleyse dünyada herkesin yüzünü güldürecek bir kazancı olmalıdır. O kişiler ki evlerine giderken başkalarına sunacakları sevinçle sevinebilmeliler. Bunca çelişkiler ordan kalkabilse. Dengeli bir yaşamın kapıları açısa. İnsanlık ve adalet çiçeğinin güzelliğini herkes yüreğinde duyabilse. Ah bunlar olabilse ne iyi olurdu. Ne yazık ki bunca büyük adımlardan sonra dünya daha o düzeye gelmiş değil. Ah bir gelebilse. Getirebilsek.

Şimdi bazıları diyebilir ki, «Eee sen de işi paraya bağladın gitti. Bu senin dediklerin boş söz.» Ben de derim ki, ben işi paraya bağlamadım, o bizi kendine bağlamış. Hem öylesine bağlamış ki, bu bağı koparmaya çalıştığınız gün yalnızlığın çukuruna düşersiniz. Çaresiz, öyle kurulmuş toplumların düzeni. Dünyada her şey paraya bağlı değil elbet, ama çok şey onunla oluşuyor. Neylersiniz gerçek bu. Keşke para sevgileri bile kendi çemberine almasaydı. Ne acı ki almış. Bu alış hiç değilse etkisini gereğince azaltabilse. Şimdi burada, «Sevgi başka, para işi başka,» diyenler olabilir. Oysa bu yargının geçerli olduğu, geçersiz bulunduğu yerler vardır. Elbet toplumsal ve psikolojik nedenleri bir kenara itemeyiz. Oysa bu iki neden de çoğu kez para konusuyla ilgili değil midir? Para insanların başlarını döndürmüş, akıllarını başlarından almanın gücüne erişmiştir. Bunun ne yazık ki hızlanarak sürdüğünü görüyoruz. Para bir yandan akıl veriyormuş gibi görünse de, şu uzay çağında insanoğlu onun elinde fırıldak gibi dönüyor.

BİZE GELEN KİTAPLAR

ÇAMASAN — Demirtaş CEYHUN - Öyküler, Yazko Yayınları, İstanbul 1981, 154 sayfa, 100 Lira.

KİTAPLAR KİTABI — İlhan BERK - seçme şiirler, Yazko Yayınları İstanbul 1981, 120 sayfa, 100 Lira.

VE DOSTLUKLARA — Nihat NİKEREL - öyküler, Dost Yayınları, İstanbul 1980, 74 sayfa, 50 Lira.

MAVİ SEVDA TAPINAĞI — Selçuk ALSAN - şiirler, Ankara 1976, Kendi yayını, 102 sayfa, 100 Lira.

BU CAN BENDE DURDUKÇA — Arif MADANOĞLU - şiirler, Dünya Yazarları Yayınevi, İstanbul 1974, 64 sayfa, 6 Lira.

KARGALAR, KABAGÜÇ, İNSANLAR...

Ramis DARA

Odan güneye bakıyor. Pencerenin hemen altındaki toprak damlı evin bahçeşinden yükselen ağaçlar, bulunduğun dördüncü katı aşıp daha yukarılara tırmanmada. Kaç zamandır bir yeşerti bekliyorsun dallarda. İnadına uzuyor beklentin: Yok en küçük bir kıpırtı.

Birkaç toprak dam ötede de yüksek bir yapıyla yarışan ağaçlar var. Onlar kavak. Kavakların araları, budakların çatal çatal birleştiği yerler kapkara kuş yuvaları. Kıskanman da bu. Kendi ağaçlarının soğukluğu, sevimsizliği nerde, karşıdakilerin karga gürültüleriyle kazandığı dirimsellik nerde!..

Bir akşam beklemediğin bir şey oldu. Eskiden açık pencereyle ıraktan ırağa, ince ince işitir gibi olduğun karga sesleri, camı delip sapır sapır odaya doluyordu; içeriye girer girmez ayrımsadın. Yanılıyor muyum yoksa, bitişik odalardan radyo sesi mi geliyor, demene kalmadan «gaak, gaak!»lar ağaçlardan yanda yinelenmeye başladı. Açtın pencereyi. Ne iyi: Ağaçların otel pencerelerine daha ırak olan dalları onlarca -daha daha-, yüzlerce küçük karartılarla doluydu! Gözün kavak ağaçlarını arandı. Elektriğin tam aydınlatmayan ışığında, sivri karartıları bulamadın.

Üzünçtü bu, hem sevinç: Birlikte. Zavallı kargacıkların yuvalandıkları ağaçlar bir acımasız elce kesilmişti! Evet, çirkin sesli, kara yaratıklar yerlerinden yurtlarından edilmişlerdi ama, yakınına gelmişler, senin ağaçlarına konuk olmuşlardı. Sana! Iraktan ırağa bakıp imrenir durmaz mıydın karşıdaki yüksek yapıda oturanlara? İşte artık senin! Sen oyalanacaksın bundan böyle kargalarla; o yapıdaki -gözleri mutlaka yeşil değildir diye üzüldüğün- kara örgülü saçlı, kara önlüklü liseli kız yerine!

Pis bir kuşku birden içinde: Konuklar bir ya da birkaç geceliğine geldilerse dallarına? Konuk sözcüğünün içinde de böyle bir geçicilik anlamı yok mu zaten? Otelde bir yığın öğrenci: Okuluna gidemeyen. Geç geç, sokağa çıkamayan! Tümü somut sıkıntı; İşsiz, güçsüz... Onca adamın kargalarla uğraşması, uğraşıp ürküt ...Ama gitmemeliler! Burası ilk elden seçilmiş bir tünek yeri miydi yoksa? Yarın günboyu daha uygun tünek, yuvalama yeri aramayacakları, arayıp bulamayacakları ne belli? Gitmemeliler! Şu seslerin güzelliği; ıssız odaya dolan dirim, doğa...

Belleğini işletiyor, yakınlarda daha uygun ağaç kümelerinin bulunup bulunmadığını anımsamaya çalışıyorsun. Yok. Anımsayamamaktan değil. Yoktu yakınlarda kargaların barınabileceği nitelikte ağaçlar.

Bu yaratıklar tünek için, evlenip barklanıp, çoluk çocuk edinmek için ille de ağaçları mı seçerler? Evlerin saçakları, daha başka yerler? Geceleri nerde eyleşirler, nerde çiftleşirler (her yerde mi?), nerde yuva kurarlar? Düşünmemiştin birini. Sizin oralarda kargaları bir mavi gökte hoyrat hoyrat, kanatlarını uzun uzun açmış süzülürken anımsıyorsun. (Annen bunun yaklaşan bir ölüm haberi olduğunu söylerdi.) Bir de babanın tarlaya ektiği tohumları araklamaya çalışırken, yeni sürülmüş toprakta. (Kovalamanı ister, taş atmanaysa karşı çı-

kardı baban: Vurur mururmuşsun birini. Yufka yüreklilik, karıncayı ezememek babandan gelme işte.)

Ne kötü: Kentin güney kıyısında bir yığın ağaç anımsıyorsun birden! Oraya gidebilirler mi - gidebilirler! Hem insanların kendilerine ulaşabilecek zararlarından da ırak olurlar böylece. Öyle büsbütün canları da sıkılmaz. Kent ayaklarının dibinde. İsterlerse açıverirler kanatlarını, hoop! Hazır kabagüç korkusu da yok. Diledikleri yerin üstünde şöyle bir uçtular, Cumhuriyet Caddesini, Taşmağazaları şöyle bir dolaştılar mı kanatlarını gere gere, sıkıntılarını unuturlar, gönülleri gözleri açılır... Bunların sineması da budur ola ki, kahvesi de. Hem bunlar üniversite alanına da girebilirler; ne güzel!... Fakültelerin, yurtların üzerlerinde de uçabilirler. Konabilirler bile. Kim karışacak?

Gitmemeliler. Uykunun gözlerine dolmakta direndiği geceler -her gece!- kalkar seslerini dinlersin. Unutursun uykusuzluğu. Unutursun.

Gitmemeliler. Etlerini yemezsiniz ki. Kentin dışındaysa yollarına ölenler olabilir. Kendi türlerinden başka yaratıklar pusu kurmuş, yollarını gözlüyorlardır, kimbilir. Sizden kötülük gelmez. Öteki sizlerden gelebilecek olana da «doğal yıkım» desinler. Kendi türüne karşı korunmalı asıl. Koyanı bu. Bu!

Ertesi gün öğlene doğru uyandığında ilk usuna gelen kargalar yine. Pencereden sarkıyorsun. Gitmişler! Ama dur: Şu en üst daldaki çöp yığını ne? Yuvaya başlamışlar hey - yuvaya başlamışlar! Kendileriyse yok. Yaa, yok! Başka yerler buldular kendilerine. Belki de arkadaşlar ürküttüler.

Akşam olurken bakıyorsun, yuvanın yerinde yeller esiyor; ama tek tük kargalar konup kalkıyor dallara. Gece gene tüm gürültüleriyle pencerenin önündeler. Yeniden öğleyin kalkış, yuva; yeniden akşam, kargalar; yeniden gece gürültüleri. Birkaç gün sürüyor böyle bu. Doğan'a anlatıyorsun, Ökkeş'e, Necati'ye, Murat'a. Ne oluyor bu kargalara?

Bir gün öğleden sonra bekleyeceğim, ne olduğunu göreceğim, diyorsun; yemek, bulaşık, pişti ya da dost kazığı derken unutuyor, akşam yuvanın yerinde yeller estiğini görüyorsun. Yuvanın yitmesine üzülüyorsun ama, kargaların her geçen gece artmasına (akşam karanlığı çökerken günden güne artan telâşları yok mu?..) seviniyorsun. Gidiciye benzemiyorlar pek. Bir de yuvalansalar. Öyle ya, önü ilkyaz, Erzurum da olsa bir gün ilkyaz gelecek... Bir gün ilkyaz...

Bir öğle üstü pencereye atıldığında sevincin tanımsızdı: Tam dört dalda yuva ve kargaları! Harıl harıl hem de... Sevinç çığlıklarına yataktan kalkmakta olan Doğan koşuyor.

— Dost, görüyor musun, dost?!

Açlığını unutup saatlerce pencere önünde kalıyorsun. İnsan bunlar, tıpkı insan! Usuna takılır dururdu, yuvalarının demiri, tuğlası, harcı, kerestesi olan çırpıları nerden buluyorlar diye. Emek çekerek, ter dökerekmiş meğer:

Hayvan, gözüne kestirdiği ince bir dala ya da onun yanındaki bir başkasına konuyor. Gagasıyla kavrıyor seçtiği dalı, başlıyor çekmeye. Koparmaya çalıştığı, tutunduğu dalsa, onunla birlikte hop oraya hop buraya gidip geliyor. Bindiği dalı kesen Hoca örneği düşecek sanırsın; ama o dengesini sağlamış, ağzındaki gereçle uçmaktadır bile. Yok eğer koparmaya çalıştığı dalın yanındaki bir başka dala tutunuyorsa, o zaman gör inanılmaz cambazlığı. Dalı çekip çekip bırakıyor. Baktı kırılmayacak, bu kez gagasıyla sımsıkı tutunup gövdesini

KİM NE DİYECEK

ALİ YÜCE

— Yeğenim Adnan ve Nezahat için —

Bir kızı seviyorsun
Şurdan git söyle dön
Burası yol kim ne diyecek
Belki balkondadır şimdi
Bilerek bilmeyerek

Hadi vur kapıyı
Ev arıyorsun işte
Ne var bunda çekinecek
Belki o açacak kapıyı
- Bekâra ev mi verirler -
En yumşak sesiyle konuşup
En taze yüzüyle gülecek

Hadi canım saklamayın
Açılın birbirinize
Ne var bunda düşünecek
Çocuklar büyüdükçe
Ekmekler küçülecek
Parasını ödedikten sonra
Kim ne diyecek

---

boşluğa bırakıyor, barfiks çekmeye çalışan acemi öğrenci gibi sallan ha sallan... Dersin, gagası dala yapışıp kaldı da kurtarmaya çalışıyor, düştü düşecek şimdi yere. Ama o baaşrmış, yuvasına bir «tuğla» daha kazandırmıştır.

Uğraşından başarısızlıkla çıkan çok az. Önlerine gelen her ince dala sarılmıyorlar öyle. Seçiyorlar. Dalların birbirlerine eklendiği yerden daha kolay ayrıldığını biliyorlar.

Bunlar iyi, hoş da; iyi olmayan, emekçiliklerine hiç yakışmayan bir yönleri daha var kargaların: Hırsızlıkları! Her yuvaya iki karga bakıyor. Biri çalışırken, öteki, hırsızlığa engel olmak için yuvanın başında kalıyor. Azcık uzaklaşsın isterse, komşuları üşüşüveriyor yağmaya...

Ötekilere göre ağacın daha yükseğine kurulmakta olan yuvanın kargaları, gereçlerini ıraklardan getiriyorlar. Orda hazır parçacıklar mı var, yoksa ordaki ağaçların dalları daha mı gevrek? Burdakiler uğraşıp didinip bir dal koparasıya, onlar çoktan getirip yerleştirip dönmüş oluyorlar. Yuvalarında bekçi de kalmıyor. Bu yüzden bitti bitecek.

«Bunlar bu ağacın kralı mı da bekçisiz duruyor yuvaları? Dokunan olmu-

Gerçeğe karıştı düş
Oyuna geldi sevda
Çiçek açmış şeftali ilk gün
Sayulmuş badem ilk gece
Ağzınızda küçük bir şarkı
Ucuzlatır bakkalı manavı
Çekişirsiniz ara sıra
Kim ne karışır
İnsan o yaşlarda
Şurdan küser şurdan barışır

- Sayın eşinizle birlikte -
Kalkın bir düğüne gidin
Çağırmasalar daha iyi
Çağırmışlar hadi gidin
Ne var bunda düşünecek
Herkesin kutusu kapalı
Açmadıkça kim bilecek

Ana baba oldunuz bak
- Sayın eşinizle birlikte -
Sizi sevgiler bitirecek
Yaşlılar uyuklarken
Eskiyen sedirlerde
Kırk ayaklı çocuklar
Tepim tepim tepinecek
Çocuklar da yaşlanır bir gün
Kim ne diyecek

«HALK ÇAĞI»ndan

---

yor,» diyorsun; yanılgı! Bekçisiz yuva düşünülemiyormuş demek! Yuvanın beklenmediğini gören bir karga daldan dala atlayıp varıyor. Bir çırpı alıp dönüyor. İkincisini alırken yuvanın sahiplerinden biri dönüyor gagasındaki yükle. Hızla iniyor. Ama beriki de gördü onun geldiğini, kaçıyor. Bırakmıyor ardını öteki, yuvasına değin kovalıyor hırsızı. Tümü kıpırtısız, büyümüş gözlerle izliyor olayı. Az sonra da ikinci karga geliyor. Anlıyor olanları. Kalıyor yuvanın başında; ilk gelen gidiyor. Kargalar işlerine gömülü şimdi; kimi gereç topluyor, kimi yuva bekliyor. Ortalığın yatıştığını, herkesin işine daldığnı sanan zavallıcık, yuvasını bırakıp eşinin ardından gidiyor. Ağaçtaki kargaların tümü hemen o an bekçisiz kalan yuvaya saldırıyor. Güzelim demir, tuğla, harç, kereste; birbirlerinden kıskançlıklarından ne yaptıklarını bilmez kargalarca yağmalanıyor. Biri

EV KİTAPLIKLARI

HALİL ŞAHAN

Eskiden evlerde kitaplıklar pek yoktu. Okumaya, özellikle de öğrenmeye düşkün kişilerin evlerinde kitaplıklar bulunurdu. Bu durum artık değişmekte; ev kitaplıkları çoğalmakta. Son yıllarda birçok evde **gösterişli** kitaplıklara rastlanır oldu: «Yoksa insanlarımız okuma alışkanlığı mı kazandı?»

Gerçekten öyleyse ne denli sevinilse azdır; çünkü bu, uygarlaşma yolunda belli bir aşamaya geldiğimizin önemli bir belirtisidir. Gelgelelim gerçeğin henüz böyle olduğunu sanmıyorum.

Gittiğim evlerde kitaplığa rasladım mı, dolabı ve kitapları hemen gözden geçiriyorum: Dolap genellikle şık bir mobilya oluyor; içindekilerse kalın ciltli, renkli kapaklı oldukça gösterişli kitaplar... Bunların ya ödül kazanmış, ya filmi çevrilmiş ya da iyi reklâm edilmiş türden olduklarını da eklemeliyim. Yabancı ülkelerde «çok satan» piyasa kitaplarının çevirileri de azımsanmıyacak sayıdalar. Bunları, sahibinin özgür istenci ve öz beğenisiyle seçip buraya koyduğundan kuşku duymağa başlıyorum: «Bu kitaplar gerçekten okunmak için mi alınmışlardır?»

Rasgele bir kitap çekip sahibine: «Beğendiniz mi?» diye soruyorum. Çoğu zaman: «Henüz okuma fırsatı bulamadım» yanıtını alıyorum. Kuşkum adamakıllı büyüyor; bu kitaplar sanırım okunmak için alınmış değiller.

Okunmasalar da evi süslemede önemli bir işlev gördükleri kesin. Sahibinin kültürünün (!) bir göstergesi de sayılmazlar mı? Kitaplar, şimdilik, birçok eve okunmak için sokulmuyorlar, ama bu hiç önemli değil; asıl önemli olan **kitapların evlere girmeğe başlamaları.** Evleri süslemede, kültür dışı birçok nesneyle birlikte onların da yeğlenmeleri olumlu bir gelişmeyi vurguluyor bence. Yanlış yöndn gelse de kitaba bir ilgi var artık insanlarımızda.

Sözkonusu ilgi, günün birinde gerçek işlevine niçin kavuşmasın? Evleri süsleyen kitapların kafaları da süslemeğe başlaması olmayacak şey mi? Gerçi ev kitaplıklarına konanlar şimdilik genellikle düşük nitelikli kitaplar ama; bunların yaratacağı bir okuma ilgisinin üstün nitelikli kitaplara da yükseleceğine kesinlikle inanıyorum.

Evlerimize üstün nitelikli kitaplar girdiklerinde, girmekle kalmayıp okunmağa başlandıklarında sağlıklı bir uygarlaşma yoluna girmiş olacağız: Daha doğrusu ben böyle olacağına inanıyorum.

---

ikisi aşırılıp götürülüyorsa, beşi onu ağaçtan aşağı düşüyor. Dönüşlerinde yuvalarının yerinde yeller estiğini gören kargacıklar, ne kimseden hesap sormaya kalkışıyor, ne ağlayıp dövünüyor. Kara kara düşünüyorlar. Hayır, kara kara değil. «Suç bizde,» mi diyorlar? «Komşularımızı tanımamız gerekirdi?» Yeniden havalanıyorlar. Deli mi ne bunlar! Az önce getirdikleri son iki tuğlayı da kaptıracaklar. İşte, üç karga birden saldırıya geçiyor. Daldan dala sıçrayıp yükseliyor. İki çırpıya üç karga! O ne: Yuvanın sahibi iki karga yağmacıların tepesine ölüm gibi çöküyor bir anda! Biri kaçıp kurtuluyor. Ötekiler alt alta, üst üste, daldan dala çarpa çarpa yere doğru kayıyorlar. Hınçlı, acılı, korkulu karga sesleri birbirine karışıyor.

— Hayır, emeksiz yemek doğanın özünden olmamalı.

Gözlemlerini Doğan'a anlatacak olmanın sevinci büyüyor içinde.

— Daha mı kargalar? Bıkmadın mı, dost?

1980 YILI DERGİLERİ

Mustafa Burhan GÜNEŞ

A —

1) ANADOLU'DA SANAT

(Aylık Sanat Dergisi)

Eskişehir Sanatçılar Birliği Derneği tarafından, Ekim 1979'da yayınlanmağa başlayan dergi, Şubat-Mart 1980'de (sayı: 5-6) yayınına son verdi.

Dergi, genellikle yöre sanatçılarının ürünlerini bir araya toplamağa çalıştı. Necmettin Koç'un «Anadolu'da Sanat», Fahri Sümer'in «Dünyanın Sanat Hazineleri», Nezih Erdoğan'ın «Dergiler Üzerine Değinmeler» ve Mustafa Burhan Güneş'in «Öğretmen Ozanların Yapıtlarından Seçmeler» ana başlıklı yazı dizilerinin yanında, her sayıda bir sanatçıyla yapılan söyleşiler, derginin dikkat çeken özellikleriydi.

2) ANKARA SANAT) (Aylık Plastik Sanatlar Dergisi)

Ressam - Sanat Tarihçisi Nüzhet İslimyeli tarafından 17 yıldır yayınlanan dergi, 1980'de de yayınını sürdürdü. Abone sistemi uyguladığı için kitapçılarda görmek olası değil. Dergide, resim, yontu ve seramikle ilgili yazılar yer almaktadır.

D —

3) DÖNEMEÇ

(Aylık Edebiyat Dergisi)

İzmir'de Mart 1976'dan Nisan 1978'e dek 25 sayı yayınlanan dergi, parasal olanaksızlıklar nedeniyle yayınına son vermişti. Kurucularından Ozan Ali Rıza Ertan'ın ölümü nedeniyle çıkarılan özel sayıdan sonra (sayı: 26), Ekim 1979'da 27. sayıdan itibaren yeniden yayınlanmağa başlayan Dönemeç, 1980 yılında da Ozan Hüseyin Yurttaş'ın yönetiminde yayınını sürdürdü.

Efdal Sevinçli'nin araştırma, inceleme, belge dizileri oldukça ilgi çekti. Örneğin: Sayı 27'deki «Çepni Dili», Sayı 28 deki «Şeyh Bedrettin ve yeni bir belge» oldukça önemliydi.

Bunların dışında Temmuz - Ağustos 1980'de (sayı: 36-37 birlikte yayınlandı.) «70'li Yılların Şiiri ve Ozanları Özel Sayısı» yayınlandı. 70'li kuşak sorununun forumu niteliğini taşıyan bu özel sayı, 70'li yılların şiiri ve ozanlarını toplu halde görebilme açısından (eksiklerine rağmen) her edebiyatseverin kitaplığında bulunması gereken bir özel sayıdır.

Sürekli yazar ve ozanları aarsında; Mehmet Yaşar Bilen, Efdal Sevinçli, Hidayet Karakuş, Hüseyin Yurttaş, Ahmet Günbaş'ı sayabiliriz.

Dönemeç, kitap yayınlarına da önem veren bir dergidir. Aralık 1980'de 41. sayıya ulaştı.

Derginin belli başlı işlevini Yönetmen Hüseyin Yurttaş, şöyle açıklamaktadır: «Kıyıda köşede kalmış genç ve yeni değerleri ortaya çıkarmak, onların ürünlerini okura ulaştırmak, toplumcu gerçekçilik ilkeleri doğrultusunda nitelikli yayınlarla bir yandan okura sanat sevgisini aşılarken, diğer yandan onun düşünsel yapısının da değişmesine katkıda bulunacak ipuçları vermek, toplumcu - gerçekçi sanatın sorunlarını gündeme getirmek, tutumsal bir bağnazlığa düşmeden bu doğrultudaki tüm sanatçıların dostluk ve dayanışmalarına katkıda bulunmak.» (Cumhuriyet Gazetesi, 3 Temmuz 1980)

E —

4) EDEBİYAT CEPHESİ

(Onbeş Günlük Edebiyat Gazetesi)

İstanbul'da Demirtaş Ceyhun'un yönetimiyle 1 Mart 1979'da yayınlanan gazete, Eylül 1980'de 37. sayıyla yayınına son verdi.

Edebiyat sorunları, haberleri ve ürünlerine genişçeyer veren gazete, yayınlandığı zamanda edebiyatımıza taze bir kan getirmişti. Ünlü, ünsüz, yerli, yabancı bir çok yazar ve ozanı bir araya getiren gazete, edebiyatın tüm sorunlarıyla ilgilenmiştir. Kâğıt sorunundan tutun da, Nazım Hikmet'in bilinmeyen şiirlerine, Sabahattin Ali'nin ölümüne dek her şeyle...

Yazar ve ozanları arasında, Demirtaş Ceyhun, Hasan İzzettin Dinamo (Okuduğum Kitaplar), Kemal Özer, Şükran Kurdakul, Hikmet Altınkaynak, Yalçın Küçük, Ali Yüce, Hilmi Yavuz, Bekir Yıldız, Fahri Erdinç, Kemal Sülker (Dostum Nazım Hikmet Dosyası), Aydın Baysan (Mizah Üstüne Konuşmalar), Rauf Mutluay (Edebiyat Sohbetleri), Kemal Bek, Arif Damar, Şevket Yücel ve Asım Bezirci'yi sayabiliriz.

5) ELEŞTİRİ (Onbeş Günlük Eleştiri Edebiyat - Sanat Dergisi)

Sahibi : Cemil Dinçbilek

Yazı İşleri Md. : A. Hikmet Altınkaynak

İlk sayısı 15 Ağustos 1979'da çıkan gazete Nisan 1980'de yayınına son verdi. Eleştiri Gazetesi, hem geçmişin olumlu yönlerini irdeliyerek, hem günümüzün sanat alanına eleştirel gözle girerek, hem de sanat tarihimizin incelemesini yaparak, eleştiri alanına canlılık getirmiştir.

Konur Ertop, geçmiş eleştiri mirasımıza eğildi. Geçmiş eleştirmenleri ve yöntemlerini inceleyerek edebiyat alanına yararlanacağımız kaynaklar sundu. Hayati Asılyazıcı «1960 sonrası Türk Tiyatrosu» dizisiyle tiyatro tarihimizin sosyo-ekonomik ve siyasi mücadele içindeki yerini saptamağa yönelik çalışmasıyla, «Yaşayan Eleştirmenlerimiz» dizisi ve Xenia Celnarova'nın yazıp, Meral Tamer'in türkçeleştirdiği «Orhan Kemal'in Sosyal - Politik Hicvi» dizileri, derginin edebiyat alanına getirdiği olumlu katkılardan yalnızca birkaçıydı.

Yazar ve Ozanları arasında, Hasan İzzettin Dinamo, Asım Bezirci, Konur Ertop, Behzat Ay, Hayati Asılyazıcı, Adnan Özyalçıner, Kemal Özer, Hilmi Yavuz, Refik Durbaş ve Rıfat Ilgaz'ı sayabiliriz.

F —

6) FELSEFE DERGİSİ

Afşar Timuçin tarafından çıkarılan üç aylık Felsefe Dergisi, nisan - mayıs - haziran 1980'de yayınlanan 11. sayısıyla yayınına son verdi.

Sayfalarının yarısını felsefe yazılarına, yarısını da edebiyata ayıran dergi, 9. sayısını «Fahri Erdinç Özel Sayısı» olarak yayınladı. Felsefe Dergisi'nin bir özelliği de günümüz dergilerinin yapmadığı roman tefrikasıydı. Kemal Bekir'in romanı tefrika edilmekteydi. Ne var ki derginin kapanması, romanın yarım kalmasına yol açtı. Bu da dergilerde roman yayınının yanlışlığını bize kanıtlamaktadır.

G —

7) GÖSTERİ (Sanat - Edebiyat)

İlk sayısı Aralık 1980'de yayınlanan dergi, edebiyat, resim, tiyatro, müzik, sinema, TV, müzikal ve karikatür sanatlarını kapsamaktadır.

Sahibi : Egemen Bostancı

Yönetmen : Doğan Hızlan

Hürriyet Holding'in yayını olan dergide ek olarak (fasikül halinde) sinema

ansiklopedisi ve poster verilmektedir.

Aylık olarak yayınlanan dergideki imzalardan, Oktay Rıfat, Nezihe Meriç, Selim İleri, Fethi Naci, Atilla İlhan, Vedat Günyol, Konur Ertop, Özdemir Nutku, Tan Oral, Salâh Birsel ve Mehmet Kemal'i sayabiliriz.

H —

8) HAKİMİYET SANAT
(Genç Kuşağın Dergisi)

Kayseri'de 1976'dan bu yana yayınlanan dergi, 1980 Ağgustos'unda yayınına son verdi. (Sayı: 49)

Sahibi : Mustafa Şapçı - Hüseyin Topçu

Yöneten : Mehmet Çağlıkasap

Yazar ve ozanları genellikle genç kuşaktan olan derginin, özellikle Anadolu'da edebiyatın yaygınlaşmasına önemli etkisi olmuştur. Yazarlarından bazılarının eserlerini kitap olarak yayınlamıştır.

Yazar ve ozanlarından, Mehmet Çağlıkasap, Ali Dündar, Burhan Günel, Ayhan Gülsoy, Kemal Bayrakçı, Bedrettin Aykın, Erhan Tığlı, Şevket Yücel, Abdülkadir Budak ve Hüseyin Yurttaş'ı sayabiliriz.

I —

9) ILGAZ (Aylık düşün, yazın dergisi)

Sahibi : Ayşe Karaahmetoğlu

Yöneten : İsmail Karaahmetoğlu

19 yıldır Atatürkçü çizgide yayınını sürdüren dergi, genellikle düşün yazılarına yer vermektedir.

Mart - Nisan 1980 sayısını (sayı : 222-223) «Ceyhun Atuf Kansu Özel Sayısı»na, Kasım 1980 sayısını da (sayı: 230) Atatürk'e ayırmıştır.

Yazar ve ozanları arasında Ali Dündar, İsmail Karaahmetoğlu, Muzaffer Hacıhasanoğlu, Sami Nabi Özerdim, Hazım Zeyrek, Recep Bulut, Abdullah Rıza Ergüven, Ahmet Erdoğdu ve Fehmi Öztürk'ü sayabiliriz.

K —

10) KEMALİST ÜLKÜ (Aylık sanat ve fikir dergisi)

13 yıldır Ankara'da yayınlanan dergi, Aralık 1980'de 146. sayıya ulaştı. Başka dergilerden aldığı yazı ve şiirlerle sayfalarını dolduran Kemalist Ülkü'nün sahibi, B. Uğraşkan'dır.

11) KOCATEPE (Toplumcu şiir, düşün dergisi)

Sahibi : Necmettin Şit

Yöneten : Yaşar Aksoy

İzmir'de Mart 1980'de iki aylık olarak yayınlanmağa başlayan dergiyi temmuz-oğustos'taki 3. sayısından sonra göremedik.

Şiirle ilgili yazılar, şiir kitaplarından alıntılar, haberler ve şiirler yer aldı. Yazar ve ozanları arasında, Kemal Bayrakçı, Aydın Hatipoğlu, Ahmet Günbaş ve Nevzat Tezelli'yi sayabiliriz.

12) KÜÇÜCÜK (Aylık Sanat ve Kültür Dergisi)

Eylül 1979'da İzmir'de A. Cumhur Yazıcı tarafından yayınlanmağa başladı. Haziran 1980'de 10. sayıyla yayınına son verdi. Genç yazar ve ozanları etrafına toplayan dergi, her sayısında ayrıca dünyanın ünlü bir sanat ustasını tanıtıyordu.

Örneğin, Sovyet Şairi Mayakovsky, İtalyan sanat ve düşün adamı Antonio Gramsci, Çekoslovak şairi Vitezslau Nezval, Alman müzik eleştirmeni Theodor W. Adorno, Fransız romancısı Andre Malraux gibi.

Yazar ve ozanları arasında, Salih Yurttaş, Asım Öztürk, Ahmet Güntan, Levent Küey ve Mehmet Mümtaz Tuzcu'yu sayabiliriz.

13) KİTAPLAR (Aylık kitap dergisi)

Yeni yayınları tanıtmakla beraber edebiyat ürünlerine de yer veren dergi,

Ocak 1979'da yayınlanmağa başlamıştı. Aralık 1980'de 24. sayıya ulaştı.

M —

14) MİLLİYET SANAT DERGİSİ

Milliyet Gazetesi'nin yayını olan dergi, önceleri haftalık, Şubat 1980'den sonra bir ara aylık olarak yayınını sürdürdüyse de şimdi onbeş günde bir yayınlanmaktadır. Sanatın hemen her dalıyla ilgili ürün, resim, haber ve yazıların yer aldığı dergide günümüz sanatçılarının çoğu yer aldı. Farklı sanat ve düşün anlayışına sahip sanatçların yer alması dergide bir bütünlük sağlanmasına olanak vermemektedir.

O —

15) OLUŞUM (Aylık Sanat ve Düşün Dergisi)

Ankara'da Fahrünnisa Kadıbeşegil tarafından 7 yıldır yayınlanmakta olan dergi, 1980'de de yayınını sürdürdü. Soyut, anlamsız, küçük burjuva edebiyatı yapanların toplandığı dergi, kendi çizgisinde oldukça yol aldı. Hiç bir değeri olmayan (toplumcu - gerçekçi sanat açısından) «Şiir Özel Sayısı», «Öykü Özel Sayısı» yayınladı. Şiirde II. Yeniyi hortlatmaya uğraşan dergi, öyküde de bunalımlı yollarında ısrarla yürüdüler.

Yazar ve ozanlarından, Oğuz Demiralp, Enis Batur, Murathan Mungan, Selim İleri, Mehmet Taner ve Ali Cengizhan'ı sayabiliriz.

S —

16) SANAT EMEĞİ (Aylık Sanat Kültür Dergisi)

Sahibi: H. Barış Pirhasan

Yöneten: A. Turgay Fişekçi

İlk sayısı Mart 1978'de yayınlanan dergi, Eylül 1980'de 31. sayısına ulaşmışken kapatıldı. Ulusal ve uluslararası sanat etkinliklerini okura ulaştıran, sanat sorunlarını maddi temellerine oturtarak tartışan, inceleyen dergi, sanatın hemen her dalıyla ilgili ürün ve yazılara yer verdi.

Derginin «İşçiler arasında» açtığı «roman - öykü - anlatı» yarışması, işçilerden geniş ilgi gördü. (Sendikalar özel ödüller koydular)

Yayınları da bulunan derginin yazar ve ozanları arasında, A. Kadir, Asım Bezirci, Bekir Yıldız, Ali Taygun, Ataol Behramoğlu, Yaşar Miraç, Refik Durbaş, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Erdal Alova, Ozan Telli, Hasan İzzettin Dinamo, Orhan Taylan, Talip Apaydın, Mehmet Baraklı, İsmail Uyaroğlu ve Abdülkadir Bulut'u sayabiliriz

17) Ekinde ve Yazında SESİMİZ (Aylık Ekin ve Yazın Dergisi)

Ankara'da Ozan Hasibe Ayten tarafından on yılı aşkın bir süredir yayınlanan dergi, Aralık 1980'de 136. sayıya ulaştı.

Bir kadın sanatçı tarafından yayınlanması, derginin kadın sorunlarına eğilmesini de beraberinde getiriyor. Bu, sevindirici bir çabadır. Ağustos 1980'de (sayı: 132) dergide «Türkiye'de Kadın» beşlıklı bir soruşturma başlatıldı. Yazar, okur ve bilim adamlarınca ilgiyle karşılanan bu soruşturmanın yanıtları, Aralık 1980 sayısına dek sürekli yayınlandı. Kitap da yayınlayan dergi, usta yazar ve ozanların yanında gençlere de yer vermektedir. Hemen hemen her sayıda bir sanatçıyla yapılan söyleşiler o sanatçıları tanıma açısından oldukça yararlı olmaktadır.

Yazar ve ozanlarından, Hasan Hüseyin, Hasibe Ayten, Vecihi Timuroğlu, Yunus Koray, İnci Aral, Şükrü Erbaş, Niyazi Berkes, Yusuf Alper'i sayabiliriz.

18) SOMUT (Aylık Yazın Dergisi)

Sahibi ve Yönetmeni :

Necdet Ökmen

Ocak 1979'da yayına başlayan dergi, 1980 Aralık'ında 24. sayıya ulaştı. İki önemli özel sayı yayınladı: «Ye-

ni Yazarlar Özel Sayısı» (1979'da) ve «12 Mart Hikâyeleri Özel Sayısı» (1980 de)

II. Yeni şiir anlayışının etkin olduğu dergi, diğer konularda da Oluşum, Yazı ve Yeni İnsan dergileri paralelinde yürüdüğü izlenimini verdi.

Yazar ve ozanları arasında, Başaran, Sabri Altınel, Demir Özlü, Selim İleri, Veysel Çolak, Mehmet Doğan, Fethi Naci, Burhan Günel, Murathan Mungan'ı sayabiliriz.

T —

19) TÜRKİYE YAZILARI

Sahibi ve Sorumlusu: Ahmet Say

Nisan 1977'de yayına başlayan dergi, Aralık 1980'de 45. sayıya ulaştı. Yazarlarının ürünlerini kitap olarak yayınlamaktadır. Derginin Dil konusundaki çabaları ile, derginin ozanlarından Ahmet Telli'nin genç ozanları yönlendirme çabaları oldukça övgüye değerdir. Yazar ve ozanları arasında, Ahmet Say, Ahmet Telli, Ali İhsan Mıhçı, Veysel Çolak, Azer Yaran, Gültekin Emre, Hüseyin Atabaş, Hüseyin Yurttaş, Metin Altıok, Ruşen Hakkı ve Talip Apaydın'ı sayabiliriz.

20) TÜRK DİLİ (Aylık Dil ve Yazın Dergisi)

T. D. Kurumunun yayını olan dergi, kurum işçilerinin grevinden dolayı 1980 de uzunca bir süre aksadı. Genel ilkeleri doğrultusunda yayınlanan dergi Aralık 1980'de 351. sayıya ulaştı.

21) TAVIR (Aylık Kültür ve Sanat Dergisi)

Sahibi : Mustafa Sülkü

İstanbul'da Şevki Ömeroğlu'nun yönetiminde yayınlanan dergi, kültür ve sanat sorunlarına ağırlık vermektedir. Ömeroğlu, derginin işlevini şöyle dile getiriyor: «Kültür alanında da süren mücadelenin örgütlü bir yapıya dönüştürülmesi bir zorunluluktur. Bu yapının görevi öncelikle emperyalizmin kültür politikasına (Toplumun kültürel gelişimini engelleyen, yoz ilişkilerle zemin oluşturan, ters bilinçlendirme işlevi gören) faşizmin yıkıcılığına, yalancılığına karşı mücadele etmek... Mevcut ilerici kültür ve sânat ortamındaki küçük burjuva eğilimler, popülizm, pasifizm ve yılgınlık türünden eğilimlerle mücadele etmek.» (Cumhuriyet Gazetesi, 12 Haziran 1980)

V —

22) VARLIK

Yaşar Nabi Nayır tarafından kırk yılı aşkın bir süredir yayınına devam eden Varlık, her zamanki yazılarıyla, Atatürkçü çizgisinde 1980'de de yayınını sürdürdü.

Y —

23) YABA (Yazın Dergisi)

Ankara'da Ağustos 1979'da Aydın Doğan tarafından aylık düşün, sanat, edebiyat, yayın dergisi olarak yayınlanmağa başladı. Genellikle Halk Sanatına (özelde Türk Halk Edebiyatı) ağırlık veren dergi, 10. sayıya dek (Mayıs 1980) aylık, daha sonra haziran - temmuz (sayı: 11-12) den başlıyarak da iki aylık sanat defgisi olarak yayınını sürdürdü.

Yayınları bulunmaktadır.

11-12. sayısını Halk Edebiyatı Özel Sayısı olarak yayınladı. Ayrıca, Öykü, şiir, eleştiri, deneme, araştırma dallarında «Yaba Halk Ödülü Yarışması» açtı.

Halk Edebiyatıyla ilgili soruşturma düzenledi.

13. sayıdan itibaren sayfa boyunu büyütüp (yarım gazete boyu), sayfa sayısını düşürdü.

Yazar ve ozanları arasında, Aydın Doğan, Erhan Tığlı, Şevket Yücel, Hakkı Özkan, A. Rıza Ergüven, Mustafa Dertli, Muzaffer Hacıhasanoğlu, Kemal Bayrakçı, Yaşar Cevner, Necmettin Çakır, Mustafa Burhan Güneş, Osman Numan Baranus ve Burhan Apaydın'ı sa-

yabiliriz. Bunların dışında «Harmancı» imzalı köşede edebiyat dünyasının eleştirisi (güldürü öğesi de kullanılarak) yapılmaktadır.

24) YANSIMA (Haftalık Sanat, Kültür Gazetesi)

1972'den 1975'e dek aylık olarak yayınlanan Yansıma, Tekin Sönmez'in yönetiminde 5 Mayıs 1980'de haftalık olarak yeniden yayınlanmağa başladı. (Pazartesi Günleri) tüm sanat dallarına ve bu dallar üzerine yorum - haber vererek eğilen gazetede ayrıca mizah ve çocuk konuları da yer almaktadır.

Yazarları arasında, Tekin Sönmez, Rıfat Ilgaz, Fakir Baykurt, Hasan Hüseyin, Muzaffer İzgü, Talip Apaydın, Ender Kâmil Boyacı, Hasan İzzettin Dinamo, Nezih Danyal, Başaran, Abdülkadir Bulut, Afet Ilgaz, Şevket Yücel'i sayabiliriz.

Ayrıca dergi ilk sayısıyla birlikte okurları arasında parasal değeri 10.000 TL. lik ödüllü yarışmalar da düzenledi. Mizah öyküsü, minik öykü, karikatür, taşlama, şiir resim, fotoğraf dallarında düzenlenen bu yarışmanın, resim ve minik öykü dalına yalnız ilkokul öğrencileri katılabilecektir.

25) YEDİTEPE

Hüsamettin Bozok tarafından Nisan 1950'de çıkarılmağa başlayan ve 413. sayıya değin ulaşıp, sonra kapanan Yeditepe, 1980'de yeniden yayınlanmağa başladı.

Dört sayfa olarak çıkan derginin, kitap yayınları dışında her yıl düzenlenen yarışmalar sonunda verilen bir de «Yeditepe Şiir Ödülü» bulunmaktadır.

26) YAPIT (Aylık düşün ve sanat dergisi)
Sahibi: K. Şakar
Yöneten: Kutluay Şakar

Ankara'da 1977'den beri yayınlanmakta olan Yapıt Dergisi, Ekim 1980'de 45. sayıda yayınına son verdi.

Genellikle düşün yazılarının ağırlıkta olduğu dergide Kutluay Şakar'ın hazırladığı «Türkiye Dosyası 1969 - 1973», Şair Adnan Yücel'in hazırladığı «Sanatta Sosyalist Gerçekçilik ve Revizyonizm» dizileri ve Hasan Hüseyin'in her sayıdaki sanatla ilgili yazıları dikkat çeken bölümlerdendi.

Derginin Şubat 1980'deki 38. sayısı «Hasan Hüseyin Özel Sayısı» olarak yayınlandı. Derginin, yazarlarının ürünlerini bir araya getirdiği yayınları da bulunmaktadır.

Yazar ve ozanları arasında, Hasan Hüseyin, Ali İhsan Mıhçı, Adnan Yücel, Salih Bolat, İlhan Erseven, Mustafa Dertli, Tülin Süzer, Mustafa Burhan Güneş, Kutluay Şakar, Abdullah Şanal ve Özgen Seçkin'i sayabiliriz.

27) YENİ İNSAN (Aylık İnsan Dergisi)

Ankara'da Murathan Mungan tarafından 1980'de çıkarılmağa başlanan dergi, Aralık 1980'de 6. sayıya ulaştı. Genellikle dizilere ağırlık verilmektedir. «Böylelikle dergiye bir süreklilik kazandırmak» istediklerini söylemektedirler. (Cumhuriyet, 26 Haziran 1980)

Yücel Erten'in hazırladığı «Rejisörün dilinden», Bertan Onaran'ın hazırladığı «konuşmalar», Evin İlyasoğlu'nun hazırladığı «Mitolojiden Müziğe», bir bağlam içerisinde süregenlik taşıyan yazılar. Yine aynı biçimde Tomris Uyar'ın A B D izlenimlerini aktardığı bir gezi yazısı olan «Kökler... Sürgünler» de dizi olarak yayınlanmaktadır.

Bunların dışında derginin düzenlediği «Başlangıçtan Günümüze En İyi On Türk Romanı» soruşturması da romancı ve eleştirmenlerimiz tarafından yanıtlanan ilginç bir çabadır.

NE GELİR ELİNDEN

MUSTAFA TANER

unutmanın gücü giderse çıkarın raylarında
avuç dolusu umut dökülür geleceğe
gözyaşı çoğulu mutsuzluksa sözü edilen
uzun süreç kapsamına girerse kaygı
yabanileşir yoksulluk başka ne gelir elinden

palavracılığın gözünden düşerse doğruluk
ne köy olur ne kasaba
ayaza çeviren çelişkilerden
bütün yolları ezbere bilirse para
bencilleşir uygarlık başka ne gelir elinden

---

28) YAZKO EDEBİYAT

(Aylık Edebiyat Dergisi)

Sınırlı Sorumlu Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim Kooperatifi tarafından Kasım 1980'de Memet Fuat'ın yönetimiyle yayınlanmağa başladı.

Öncelikle Yazko üyelerinin ürünlerine yer verecek olan dergi, edebiyat alanına girmiş olan gençlere de kucağını açmaktadır. Kooperatif yayını olduğundan farklı sanat ve siyasal görüşleri de bağrında taşımaktadır. Bu da dergiyi forum havasına sokmaktadır.

Ayrıca telif yayınların en fazla yayınlandığı kuruluştur. Üç ay gibi kısa bir sürede yirmibeş civarında kitap yayınlanmıştır.

Bunun dışında «Kitap Kulübü» oluşturmuş ve üyelerine şimdilik net yüzde yirmi indirimli kitap sağlamaktadır. Bunlara ek olarak da parasal değeri toplam 620.000 TL. İlk Yazko Ödülleri (roman, öykü, şiir, inceleme) yarışması açmıştır. İlk sayılarında, İlhan Berk, Füruzan, Ataol Behramoğlu, Yaşar Miraç, Can Yücel, Şükran Kurdakul, Hilmi Yavuz, Afşar Timuçin, Bekir Yıldız ve Kemal Sülker'in yazı, öykü, şiir, kitap tanıtı ve değinileri yer almaktadır.

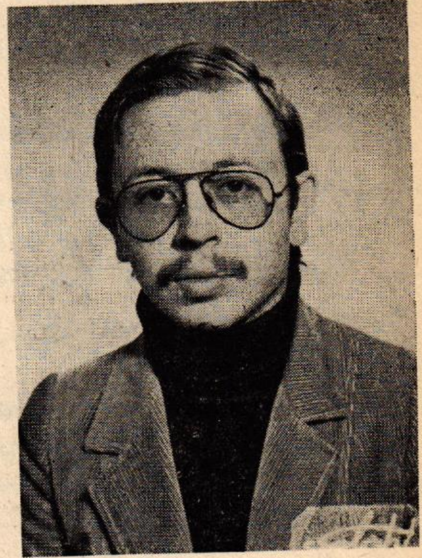
29) YUSUFÇUK (İnsanlarımız için şiir)

Ankara'da Ocak 1979'da Ali Püsküllüoğlu tarafından aylık olarak yayınlanmağa başlayan dergi, Aralık 1980'de 24. sayıyla yayınına son verdi. Her anlayıştaki şiire açık olan Yusufçuö, dört sayfalık minik bir dergiydi.

Derginin sahibi Ail Püsküllüoğlu, bu dergiyi çıkarmasının nedenini şöyle açıklıyor: «Özellikle şiirin, dergilerde en çok yer alan ürünler olduğu halde, sanki sayfa doldurmak için yayımlanıyor gibi bir işlem görmesi, bir ozan olarak ilgilendirdi beni. Yusufçuk'u hiç değilse şiire gözleri çeken bir dergi olsun ülkemizde diye, çıkarmağa başladım.» (Cumhuriyet, 22.5.1980)

Yusufçuk'un bir özelliği, yaşayan bir ozanımıza özel sayılar ayırmasıydı. Örneğin: Atillâ İlhan, Cahit Külebi, Cemal Süreyya, İlhan Berk özel sayıları gibi.

DÖNEMEÇ'TE YENİ BİR OZAN

OSMAN TANIK

1956 yılında Balıkesir'de doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Balıkesir'de tamamladı. Şimdi Eskişehir Kimya Mühendisliği Fakültesinde öğrencidir.

İlk şiirleri dergimizin geçmiş sayılarında yayınlanan Osman Tanık'ın bu sayıda da iki şiirini sunuyoruz.

GÜNE DAİR

gün olmayan bir güne
çöp kamyonlarının geçişiyle
ve bir sigarayla merhaba

merhaba
yorgunluklar telâş ve korku
açlığına çare
yılgınlığına ve bıkkınlığına çare
merhaba

bir sevda görüyorsun
tövbe etmişliğin gücüyle
bakmıyorsun bile ettiğin söyleşiye

günün günsüzlüğünde
ve günün durgun
ve yorgun saatinde
yiyorsun umudunu
sevgiyi tüketiyorsun
beklerken bir otobüsü

merhaba
diyemiyorum gürültüye
çöp kamyonlarının geçişinde
tükenen sigaramla

NUMARASIZDA İKİ YOLCU

gece bizim kemalim

şöför eskisi/şimdiki kahveci
susurluk eşrafından
ve bizim kompartımandan
şüpheyi süzerek yüreğinden
bakıyor

dursunbeyden
eskişehir demiryol bakımdan
hasan
has rahatıyla uzanıyor/bavulların ranzasına
ayağının kokusu konuşuyor/burnumuzun direğine
işlerin durgunluğundan

yollar bizim kemalim

biri daha var memleketsiz
yalnız/bizim gibi/kimsesiz
boş bıraktığımız koltuğa
uzatıyor ayağının rahatını
ve bellidir ki
namussuzluğun hırsızlığına
yeğlemiştir açlığının hırsızlığını

yalnızlık bizim kemalim

numarasızdayız/ayaktayız
bitimsiz bekleyiş bizimki
türküyü bölüşüyoruz
saz telleriyle örülmüş/karanlık/soğuk
gecenin hırkasında

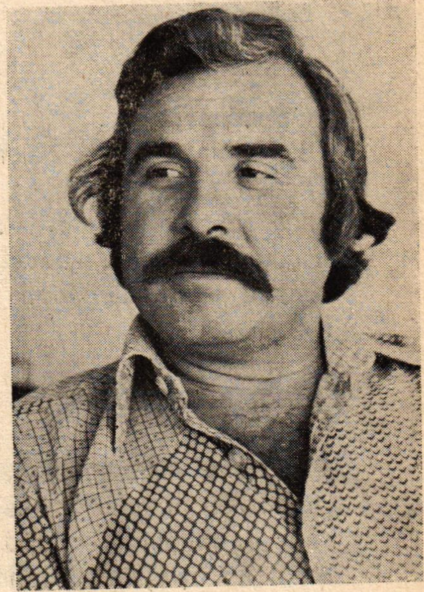
pano

Bilindiği üzere, bu köşemizde her sayıda bir eleştirmenimizi tanıtmaya, değerlendirmeye çalışacağımızı geçen sayımızda belirtmiş ve Asım Bezirci'yle ilgili bölümü yayınlamıştık.

Bu sayımızda Pano'yu, tiyatro eleştirisindeki önemli yeri ve çalışmalarıyla Özdemir Nutku'ya ayırdık.

TİYATRODA ELEŞTİRİ

özdemir nutku

ÖĞRENİM DURUMU :

1. 12 Ocak 1931 günü, İstanbul'un Kadıköy ilçesinde doğdu.

2. **İlkokul:** Kadıköy, sekizinci, onbirinci ve onikinci ilkokullarda. (1937 - 1942)

3. **Orta ve Lise :** Robert Kolej (B.A. Derecesi) - 1942-19950

4. **Yüksek Öğrenim :** Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı (Lisans Derecesi) 1952-1956

— George-August Üniversitaet, Göttingen Almanya Tiyatro Bilimi ve Sahne Tekniği - 1956-1959

— Göttingen Alman Devlet Tiyatrosu başyönetmeni ünlü Heinz Hilpert yanında reji asistanlığı 1956-1959.

MESLEKİ AŞAMALARI :

5. **Asistanlık :** 1959 yılının 29 Nisan günü, bir yıl önce kurulan Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Enstitüsü'ne asistan olarak atandı.

Dr. **Asistanlık :** 1961'de «MANZUM TİYATRONUN DURAKLAMASI VE YENİDEN CANLANMASI» adını taşıyan

doktora teziyle.

Yedek Sb.lık : 1962 ile 1964 arası 26 ay askerlik görevi.

Doçentlik : 1967 yılında, «DARÜLBEDAYİ'NİN ELLİ YILI» adlı doçentlik çalışması ile.

Profesörlük : 1974 yılında, «TİYATRO YÖNETMENİNİN ÇALIŞMASI» adlı çalışması ve diğer yapıtları ve araştırmaları ile.

Bölüm Başkanlığı : 1976 yılının Ekim ayında Ege Üniversitesi'ne nakil. Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Tiyatro Bölümü'nü kurdu. 1976/77 ders döneminde öğrenci alarak öğretime geçen bu bölüm kendi içinde üç uzmanlık dalına ayrılmıştır:

1. Oyunculuk Eğitimi, 2. Dramatik Yazarlık Eğitimi, 3. Sahne Tasarımı (dekor ve giysi) Eğitimi.

YAYINLARI :

6. Bilimsel Kitaplar :

Tiyatro ve Yazar, Ankara 1960.

Modern Tiyatro Akımları, I. Cilt, Ankara 1963'

Oyun Yazarı, İstanbul 1965.

Tiyatro Terimleri Sözlüğü (H. Taner ve M. And ile), Türk Dil Kurumu Yay. Ankara 1966.

Stanislavski'nin Sahneye Koyduğu 'Martı', Ankara Üniversitesi Yay. 1968.

Darülbedayi'nin Elli Yılı. Ank. Üniv. 1969.

Dünya Tiyatrosu Tarihi, I. Cilt. Ank. Üniv. 1971.

Dünya Tiyatrosu Tarihi, II. Cilt. Ank. Üniv. 1972.

IV. Mehmet'in Edirne Şenliği, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1972.

Tiyatro Yönetmeninin Çalışması, Ank. Üniv. 1974.

Türkiye'de Brecht, İstanbul 1976.

Yaşayan Tiyatro, İstanbul 1976.

Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri, Ankara 1977.

Sahne Bilgisi, T.C. Kültür Bakanlığı Yay. 1980.

Uzatmalı Gerçekler (basılıyor) İzmir, 1981.

Gösterim Sanatları Sözlüğü hazırlanıyor) TDK Yay.

Modern Tiyatro Akımları, II. Cilt (hazırlanıyor)

Tarih Boyunca Türk Şenklileri (hazırlanıyor)

7. Çeviri Kitaplar :

ÇAĞDAŞ AMERİKAN ŞİİRLERİ (T. DURSUN K. ile), Ankara 1956.

CURIPESCHITZ'IN GÜNLÜĞÜ, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1977.

GÖKTAŞI (F. Dürrenmatt'tan oyun) T.C. Kültür Bak. Yay. Ankara 1980.

8. Tiyatro Oyunları :

MERDİVEN, **Değişim**, Ankara 1962 (oynandı)

KÖPRÜ, **Türk Dili**, Ankara 1965 (Türkiye ve Almanya'da oynandı).

SAVAŞ OYUNU, **Tiyatro**, Ankara 1966.

(Bu oyun Almanya'da oynanmış, Uluslararası Erlangen Şenliği'nde Tiyatro oyunları «Reji Birinciliği» almıştır)

KRIEGSSPIEL, Weinheim Verlag, Almanya 1965. (Yukarıda adı geçen oyunun Max Fisch tarafından çevrilerek Almanca olarak yayımlanmış baskısı).

ÇİÇEK, Mimodram, 1967 yılında, Nanch Uluslarası Tiyatro Şenliği'nde oynanmıştır.

SÖYLEV, Mustafa Kemal Atatürk'ün NUTUK adlı yapıtından ve çeşitli kaynaklardan yararlanılarak hazırlanmış belgesel oyun. Ankara Üniversitesi tarafından Cumhuriyet'in 50. yılında kitap olarak basılmıştır.

9. Şiir Kitapları :

ELLER, Ankara 1952.

ÜÇ NOKTA, Ankara 1953.

BÖLÜK YAŞANTI, Ankara 1957.

10. Makaleler, İncelemeler ve denemeler :

Yabancı Dilde :

Maske und Kothurn, Theatre Research, Theatre in Turkey, Annales de L'Universite D'Ankara, Indiana University Turkish Studies, vb. yabancı dergilerde.

Türkçede :

Kaynak, Mavi, Yeditepe, Varlık, Değişim, Sinema - Tiyatro, Oyun, Tiyatro 70/80, Türk Tiyatrosu, Devlet Tiyatrosu Dergisi, Türk Dili, Tarih Kurumu Belleteni, Dost, Yeni Dergi, Yeni Ufuklar, Batı Dil ve Edebiyatları Dergisi, DTCF Dergisi, Filologia Italiana, Tiyatro, Milliyet Sanat Dergisi, Sanat Olayı, Gösteri, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Köken, Dönemeç, Yeni Sanat, Forum, Sanat - Edebiyat, Hacettepe Üniv. Temel Bilimler Fak. Dergisi, vb. gibi dergilerde ve Cumhuriyet, Vatan, Öncü, Pazar Postası, Yenigün, Milliyet, Politika, Yeni Ortam, Meydan, Akis, Yeni Asır gibi gazetelerde makaleleri, incelemeleri ve eleştirileri çıkmış olup bu çalışmaların sayısı binbeşyüzün üzerindedir.

11. Sahneye Koyduğu Oyunlar :

1957 — J. Anouilh, LEOCADIA, Junges Theater, Göttingen.

1958 — C. Fry, EIN SCHLAF GEFANGENER, NANSENBÜHNE, Göttingen.

1960 — J. Giraudoux, BELLAC APOLLONU, Ankara.

G. Dilmen, AVCI KARKAP, Ankara.

1961 — A. Çekhov, TEKLİF Eskişehir Oda Tiyatrosu.

Turgut Özakman, HASTAHANE, Esk. Oda Tiyatrosu.

1962 — Anonim, Arlekkino'nun Cambazlıkları, Ankara Deneme Sahnesi.

1964 — İskerleç, PABUÇÇU AHMET, DTCF Tiyatro Kürsüsü Topl.

(Nancy Uluslararası Tiyatro Şenliği'nde İkincilik Ödülü)

1965 — Ö. Nutku, KÖPRÜ, Tiyatro Kürsüsü Topluluğu.

Ö. Nutku - S. Çağan, SAVAŞ OYUNU, T.K.T. (Erlangen Uluslararası Tiyatro Şenliği'nde «Reji Birinciliği» Ödülü)

1966 — G. Dilmen, MİDAS'IN KULAKLARI, T.K.T. (1967 Nancy Uluslararası Şenliği'nde 'Özel Bröve»)

1967 — Musahipzade, BALABAN AĞA, T.K.T.

M. Hastings, KENNEDY OLAYI, Yenişehir Tiyatrosu, Ankara.

1968 — Şinasi/H. Suat/T. Özakman TÜRK USULÜ EVLENME, T.K.T.

1969 — Gyula Hay, AT, T.K.T.

1970/71 — Sermet Çağan, AYAKBACAK FABRİKASI, T.K.T.

1971/72 — Adalet Ağaoğlu, EVCİLİK OYUNU, T.K.T.

1973/74 — Ö. Nutku, SÖYLEV, T.K.T.

1975/76 — Carl Zuckmayer, KÖPENİCKLİ YÜZBAŞI, T.K.T.

1979/80 — Heinrich von Kleist, KIRIK TESTİ, E.Ü. Tiyatro Bölümü Deneme Topluluğu, İzmir.

1980/81 — Turgut Özakman, OCAK, T.E.D.T., İzmir.

Haldun Taner, SERSEM KOCANIN KURNAZ KARISI, TBDT, İzmir

(Derleme) ŞİİRLERLE VE EZG/LERLE TÜRK BAĞIMSIZLIK SAVAŞI, TBDT, İzmir.

Ayrıca çeşitli yabancı ülkelerde uygulamalı deneyler, lâboratuvar sahne çalışmaları ve tek bölümlük oyunlar üzerinde çalışmalar.

ÖZDEMİR NUTKU'NUN ÇALIŞMALARI ÜZERİNDE YABANCI BASINDA ÇIKAN BAZI YAZILAR

12 Bilimsel İnceleme Kitapları Üzerine :

MASKE UND KOTHURN, XI, 1965.

DIE WELT ISLAMS, XI/1-4, 1968.

DEUTSCH - TÜRKİSCHE GESELLSCHAFT E. V. MITTEILUNGEN, 1970.

BOOKS ABROAD, July 1970.

BULLETIN OF THE SCHOOL OF ORIENTAL AND AFRICAN STUDIES, II/1971.

DIE WELT DES ISLAMS, XIII/1-2, 1971.

ORIENS, 25/6, 1970/1.

THE MUSLIM WORLD, LXIII, 4 October 1973. vb...

12. Uygulama ve Oyun Düzenleri Üzerine :

L'EST REPUBLICAIN, 4 Mayıs 1965

NOUVELLES LITTERAIRES, 13 Mayıs 1965.

LE NOUVEL OBSERVATEUR, 13 Mayıs 1965.

MÜNCHNER ABENDZEITUNG, 3 Ağustos 1965.

SPOTLIGHT, 31 Temmuz 1965.

STUTTGARTER ZEITUNG, 4 Ağustos 1965.

TAGESSPIEGEL, 4 Ağustos 1965.

SÜDDEUTSCHER RUNDSCHAU, 5 Ağustos 1965.

WORMSER ZEITUNG, 11 Ağustos 1965.

DIE WELT, 5 Ağustos 1965.

SÜDDEUTSCHE ZEITUNG, 6 Ağustos 1965.

DIE WELTWOCHE, 6 Ağustos 1965

SPANDAUER ZEITUNG, 6 Ağustos 1965.

NEUE ZÜRİCHER ZEITUNG, 11 Ağustos 1965.

NECKAR-ECHO, 7 Ağustos 1965.

DIE TAT, 15 Eylül 1965.

WESTFAELISCHE RUNDSCHAU, 17 Ağustos 1965.

THEATER DER ZEIT, XVIII, 1965.

DISKUS, Ağustos 1965.

L'EST REPUBLICAIN, 28 Nisan 1967

L'EST REPUBLICAIN, 30 Nisan 1967

L'EST REPUBLICAIN, 30 Nisan 1967

YORKSHIRE EVENING PRESS, 20 Temmuz 1971.

THE TIMES, 21 Temmuz 1971.

THE DAILY TELEGRAPH, 21 Temmuz 1971.

YORKSHIRE POST, 2 Temmuz 1971 vb...

ÖZDEMİR NUTKU İÇİN NELER DEDİLER ?

Mehmed KEMAL

«...Seçkin ile Tanju Cılızoğlu'nun çıkardıkları Tiyatro-74'ten söz etmek istiyorum...

Derginin son sayısında «Şili'de Av» ele alınmış.

Özdemir Nutku, dört başı mamur bir eleştiri kaleme almış. Eserin ıcığını, cıcığını çıkarıyor. Doğrusu eleştiri böyle olur. Bazı arkadaşlar bizden piyes eleştirisi isterler. Nerde bizde eserin metnini okuyacak, seyredecek, ikisini birbiriyle karşılaştıracak vakit!. Hadi vakti buldun, sepette Özdemir kadar da pamuk olmak gerekiyor. Çok sevdim Özdemir'in eleştirisini... Yıllardır tanırım Özdemir'i, bu yazısını okuyunca yüzümü kara çıkarmadı. Tiyatromuza disiplin getirecek eleştiriler var diye sevindim.

İlk fırsatta gidip Şili'de Av'ı göreceğim..»

Barış, 26 Şubat 1974

Ömer ATİLA

«DTCF Tiyatro Kürsüsü Deneme

Topluluğu bu yılki çalışmasına konu olarak Büyük Nutuk'u almış. Kürsünün çalışkan öğretim üyelerinden Doç. Dr. Özdemir Nutku, 1927 yılında CHP kurultayında altı gün süreyle Ulusal Kurtuluş Savaşını anlatan Büyük Söylev'i bir sahne yapıtı kılmakla büyük yüreklilik göstermiş. Tiyatro adına söylevler çekilen ülkemizde, bir söylevi tiyatrolaştırmak gerçekten güç bir iş.

....

Özdemir Nutku'nun Söylev'inin çıkış noktası öncelikle Büyük Önder'in savaşının düşünce temelidir. Malzeme, belgesel bir tutumla işlenmiştir. Bütün olaylar dizisi Söylev'den alınmıştır. Bakış açısı Atatürk'ünkidir...»

Milliyet Sanat Dergisi, 14 Aralık 1973, sayı: 58

Metin AND

«...Bunların en önemlisi Ö. Nutku'nun «Modern Tiyatro Akımları» adlı kitabının birinci cildi, yani 19. yy tiyatrosuna ayrılan bölümü. Bilmem tiyatro dünyamızı biraz bilenleri Ö. Nutku'yla tanıştırmam gerekir mi? Yurdumuzda sağlam bir tiyatro kültür ve geleneğinin seçkin bir tiyatro beğenisinin yerleşmesi için var gücü ile günün yirmidört saatinde tiyatro adamı olan bu genç bilim adamının bu yeni çıkan kitabı da gene bir esirgemezliğin ürünü...

...Çünkü aynı zamanda bir tenkitçi olan Ö. Nutku, kitabındaki düzeni değerlendirmeyi, dizgeselliği de kişisel açılardan sağlamış.»

Ulus, 29 Ağustos 1963

Oktay AKBAL

«Modern Tiyatro Akımları», «Tiyatro ve Yazar», «Darülbedayi», «Oyun Yazma Sanatı»... Bunlar Ö. Nutku'nun yayınlanmış ve yakında yayınlanacak kitapları. Şiirle yazı hayatına atılan Nutku, şimdi ünlü bir tiyatro eleştirmecisi ve inceleyicisi ...Nutku'nun tiyatro eleştirmecisi, inceleyicisi, tarihçisi olarak büyük bir eksikliği doldurması sevinç vericidir. Nutku'nun uzun bir çabanın ürünü olan yapıtı uzun yıllar yarar sağlayacak.»

Yenigün, 29 Temmuz 1962

Tarık DURSUN

«......Nutku'nun ilk işi şairlikti, şiir yazıyordu; sonra sonra o da tiyatromuzun aradığı, beklediği araştırıcı kişilerden biri oldu.

Ö. Nutku'nun incelemesi, «Darülbedayi'nin Elli Yılı» yakın çağ Türk tiyatrosunda başı çeken bir kuruluşun, şimdiki Şehir Tiyatrolarının elli yıllık hikâyesi.

Nutku'nun kitabı da bu yönden hayli önem taşıyor. İki halk kuruluşundan birinin, bugünkü Şehir Tiyatrolarının elli yıllık geçmişini yakından izlemek imkânına eriyorsunuz.»

Milliyet, 16 Eylül 1969

İlber ORTAYLI

«Şenlikler, kitlenin tümüyle katıldığı bir gösteri olarak, şüphesiz geleneksel Türk tiyatrosunun, bilinmesini sağlayacak olaylardır. Bundan başka Osmanlı Türk toplumunda esnaf ve diğer guruplarının etiket ve merasim gelenekleri bu şenliklerde görülebilirdi. 1582 şenliği (III. Murat) Literatürde şimdiye kadar ele alınmış bir konuydu. Ö. Nutku 1675 Edirne Şenliğini hem zaman, hem de muhteva bakımından aynı önemde bir konu olarak ele alıyor. Nutku, şenliği incelerken yabancı kaynaklardan büyük ölçüde yararlanmış.»

Bibliyografya, II/3-Ankara, 1972

Ali HİKMET

«Dünya Tiyatrosu Tarihi», içeriği bakımından, bizce iki önemli katkıda bulunmaktadır. Bunlardan birincisi «tiyatronun kaynağı»nın ilkel insanların

dinden de eski olan doğa ritüellerine indirgenmesidir.

Dr. Nutku'nun ikinci önemli katkısı da doğu tiyatrosu ve bu bağlam içinde bir islâm tiyatrosunun varlığından sözetmesidir.»

Cumhuriyet, 15 Temmuz 1972

Hilmi YAVUZ

«Doç. Dr. Ö. Nutku, «tiyatro yönetmeninin çalışması açısından sahneye oyun koymanın estetik ve teknik ilkelerini» vermek amacıyla yazdığını belirttiği bu kitabında, sorunu üç düzeyde ele almaktadır: «organik değerlendirme», «plastik değerlendirme», «teknik değerlendirme».

«Tiyatro Yönetmeninin Çalışması», tiyatroyu uğraş edinmiş kişileri ilgilendirdiği kadar, tiyatro yönetiminin sorunlarına yakınlık duyanlara da seslenen yararlı bir bilimsel çalışma niteliğindedir.»

Milliyet Sanat Dergisi,

28 Haziran 1974, sayı: 86

Alpay KABACALI

«...Doğrusunu söylemek gerekirse, Nutku'nun bu onaltı yıllık düşünce ve yazarlık yolunda dönemeçler yok, sürekli bir gelişim var. Ve karşımızdaki de hiç bir zaman kuruluğa, didaktikliğe düşmeyen, konusunu akıcı bir üslûpla, derli toplu işleyen bir yazar. Nutku, okuru önüne aynı zamanda bir kültür ve bilim adamı kimliğiyle çıkıyor: Hem toplum, kültür sorunları üzerinde düşünmüş, bir takım doğrulara, gerçekçi sonuçlara ulaşmış hem de konusunun çeşitli boyutlarına egemen.»

Milliyet Sanat Dergisi,

25 Şubat 1977, sayı: 220

Selim İLERİ

«...Nutku, tarihsel bakış açısından yola çıkıyor. Önce, meddahlığın kaynağını araştırıyor. Sözgelimi ilkel kavimlerde bile «hareket ve taklitle hikâye anlatma sanatının ilk biçimlerini» görebildiğimizi kanıtlıyor yazar. Böylelikle sanatın başlangıcı meselesinde, Nutku da, çağımızın haklı savlarına katılıyor, hikâye anlatma sanatının dinsel, törensel niteliklerine değiniyor, büyücülükle ilintisini belirtiyor.»

Cumhuriyet, 12 Kasım 1977

Mehmet H. DOĞAN

«...Meddahlık ve meddah hikâyeleri, her ne kadar ilk kaynağını, bütün ulusların geleneğinde var olan hikâye anlatma sanatında buluyorsa da, temelde dramatik bir sanat türüdür.

......Örneğin, bizde meddahlığın 20. y.yılın başına kadar işlevini sürdüren canlı bir sanat türü olmasına karşın, batı toplumlarında hikâye anlatma geleneğinin daha gelişmiş sanat türleri - tiyatro, sinema, v.b. - içinde erimesi ve çeşitli sanat türlerine kaynaklık etmesi bunu gösterir.

Nutku'nun «Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri» adlı geniş kapsamlı, gerçekten çok titiz ve sabırlı bir çalışma ürünü olan incelemesi, bu alanda büyük bir boşluğu dolduruyor.»

Milliyet Sanat Dergisi,

5 Aralık 1977, sayı: 254

ÖZDEMİR NUTKU'YA MEKTUPLARDAN ALINTILAR

T. S. ELIOT

«Mektubunuzu ilgiyle okudum. 'Çorak Toprak' adlı şiirim üzerine çok şey yazıldı. Ama siz değişik bir yaklaşımla yoruma giriyorsunuz ki bu da beni çok ilgilendirdi. Bu yönden çalışmalarınızı sürdürmeniz iyi olur. Bu konuda herhangi bir yardımda bulunabilirsem, çok sevineceğim. Çalışmanız sonuçlanınca lütfen bana da bir nüsha gönderin. Yeniden görüşmek umuduyla selâmlarımı iletirim.»

14 Nisan 1955

İ. GALİP ARCAN

«Genç üstadım ve halis dostum,

(......) **Milliyet'te** çıkan yazılarınızı okuyorum ve çok hoşuma gidiyor. Tenkitlerinde kalem âdâbına riâyet eden, kırıcı değil, yapıcı olan bir ikinci münekkit tanımıyorum. Zaten ben sizdeki faaliyet tansiyonuna hayranımdır: kitaplar, dersler, tenkit yazıları, radyo konuşmaları...»

1 Şubat 1965

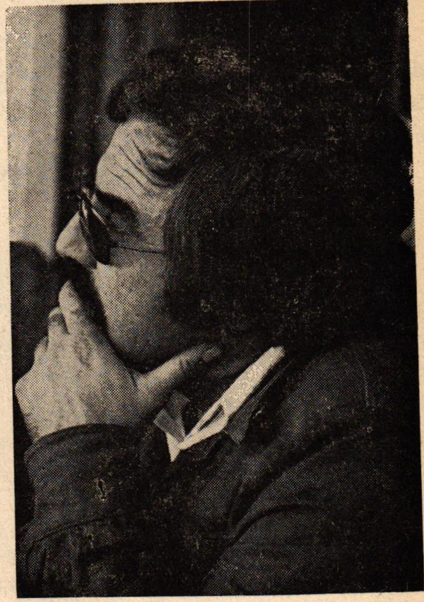
İSMET KÜNTAY

«(......) Bugün okuduğum **Tiyatro 72** deki yazı için yalnız sağolun diyorum. Nedense gıdım gıdım girmek istediğim tiyatro alanına, bu yazı, dizginlerini senelerdir kastığım atlarımı huylandırdı. (......) Bu kez bu işin tekniği bakımından, özellikle biçim, ışık ve boyutlandırılması üzerine notlarımla gelmiş, rahle-i tedrise çıkmak üzere hazırlanmıştım. Olmadı. (......) Sayısız gene'ler ekinde teşekkür eder, kutlar, başarılarınızın devamını dilerim.»

12 Ocak 1972

HALDUN TANER

«(......) Sizin eserlerinizin bütün yeniliği yanan bir metot duygusu... Bu incelemeleriniz daha önceki alaturka incelemelerden ilkin bu yanı ile ayrılıyor.

Romantik ve platonik kalmıyor. Tam bir batılı bir tarafsızlık ve objektivite... işi köküne kadar kovalayan bir azim ve kapsam yanında ana çizgisi hep belirli bir metot gücü ile tam bilimsel yolda ilerliyor...»

12 Kasım 1972

AZİZ NESİN

«(......) yıllardan beri 'sûrname-i Sultan II. Palamut: Börekçi Aptullah'ın asılma şenliği' adlı bir hikâye yazmak istiyordum, ama bir türlü yazamıyordum. Değerli eseriniz 'IV. Mehmet'in Edirne Şenliği' bu hikâyeyi yazmak için beni yeniden özendirdi. İnşallah... Çok da yararlandım eserinizden (......)»

16 Kasım 1972

MUHSİN ERTUĞRUL

«Sevgili Nutku, kitap için 1000 teşekkür. İzmir Kazandı, ama biz yitirdik. Sevgilerle.»

1 Şubat 1977

Özdemir NUTKU'yla Söyleşi

Konuşan - **Efdal Sevinçli**

E. Sevinçli — Sayın Nutku, yazınımızda eleştiri geleneğinin zayıf kaldığı, yeterli sayıda, nitelikli eleştirmenimizin olmadığı gözleniyor. Tiyatroda da gözlenen bu eksikliği, eleştiri - eleştirmen eksikliğinin nedenlerini, tiyatro eleştirisiyle olan ilginiz yanında, tiyatro biliminin öğreticisi olarak nasıl tanımlarsınız?

Ö. Nutku — Gördüğüm kadarıyla, ülkemizde, tiyatronun, yazarın, yönetmenin, oyuncunun ve oyun seçicinin görevleri üzerinde sık sık anımsatmalara giden eleştirmenlerin birçoğu kendi görevlerinin ya unutkanlığı içindedirler ya da temelde bunun ne olduğunu bilmemektedirler. Bunun çeşitli nedenleri vardır: en başta gelen nedeni, genellikle gazetelerde ve dergilerde tiyatro eleştirisine yönelenlerin çoğunun yeterli bilgileri olmaması ve belli bir birikim sürecini aşmamış olmalarıdır. Tiyatroya biraz eğilim duyan herhangi bir kişi, kendine tiyatro üzerinde söz söylemeye, konuşmaya ve değerlendirmelere gitme hakkını görebilmektedir. Dikkatli bir tiyatro seyircisi olmak, eleştiri yazma hakkını verir mi? İkincisi, ülkemizde, nesnel eleştiri yerine daha çok duygusal eleştiriler yaygındır. Bunda dostluklar, sevgiler, kızgınlıklar, değişik kompleksler rol oynar. Üçüncüsü, çoğu gazete ve dergi eleştirilerinde izlediğimiz, tipik bir yaklaşımı gösteren, eleştirmenin sözkonusu yapıt, yazar ya da sanatsal olgu yerine, kendinden, kendi özlemlerinden, kendi duygularından sözetmesidir. Eleştirmenin, değerlendirmesini yaparken, bir gösterinin anlamını, sanatsal özelliklerini, sonuçtaki katkısını okuyucunun gözleri önünde canlandırması gerekmez mi? Bir başka neden, çoğu eleştiri yazılarının «okunabilirlik»ten uzak olmasıdır. En karmaşık düşünceyi, en yalın ve anlaşılabilir bir biçimde okuyucuya sunmak, kanımca, eleştiri ustalığının bir simgesidir. Gereksiz alıntılar, yabancı terimler, olağan okuyucunun birikimi dışındaki ukalalığa varan anlatım biçimi düşünce karmaşasını getiren bir çaresizliğin habercisidir.

Eleştirmenin dünya görüşü, herhangi bir yazın ve sanat alanında da olduğu gibi, bir silah değil, nesnel ve bilimsel bir değerlendirmenin temelidir. Ancak nesnelliğin, yaratıcılığın ve bilimselliğin varolabilmesi için, dünya görüşünün bilgi birikimiyle donanmış olması zorunludur. Bizde, genellikle, dünya görüşü de öznel bir yaklaşımla zedelenmektedir. Öyle ki, bazan yüzyıllardan bu yana yaşayarak gelmiş olan bir başyapıt, dünya görüşü olduğunu söyleyen bir eleştirmen tarafından reddedilmekte ve tarihsel bakıştan yoksun bir biçimde eleştirilmektedir. Oysa, bilindiği gibi, çağdaş dünya görüşü her türlü öznelliğin karşısındadır. Bu öznellik, tıpkı duygusallık gibi, burjuva romantizminin bir özelliği olan bilinçsiz başkaldırmanın sonucudur.

Üzülerek söyleyeyim ki, genellikle, bizdeki tiyatro eleştirileri ya özentiyle başlıyor ya da belli bir alan içinde gösteriş yapmak için; bu da giderek bu alanda kişisel doyumu sağlayan bir baskı duygusunu geliştiriyor.

Ne günlük gazetelerde, ne de dergilerde bir kimsenin tiyatro eleştiricisi olup olamıyacağı üzerinde durulmuyor. Tanıdık yoluyla herhangi bir kimse tiyatro eleştirisi yapma olanağına kavuşabiliyor. Bir bakıyorsunuz, tiyatroyu seven bir spor muhabiri de tiyatro üzerine in-

ciler döktürüyor. Gerek dergilerde, gerek gazetelerde eli kalem tutan herkes bu işi yapabilir inancı var. «Tiyatronun da bilimi olur muymuş?» sorusunu soran bir toplumda elbette tiyatro sanatı da bir amatör merakıymış gibi kabul edilebilir. Bu böyle olunca herkes de tiyatro üzerine birşeyler söyleyebileceğini sanıyor. Aslında, her seyircinin tiyatro üzerine bir düşüncesi vardır ve yanlış ya da doğru olsun onun bu düşüncesine saygı duyulur. Ancak iş bu düşünceleri büyük iletişim araçları yoluyla yaygınlaştırmaya gelince işin rengi değişiyor. Günlük gazetelerde ve dergilerde çoğu kez yanlış, beğeni düzeyi düşük, değerler karmaşasını yoğunlaştıran ve tozu dumana katan yazılar beliriyor.

Arada sağlam, doğru ve açıklayıcı eleştiri yazılarına rastlasak da, eleştirilerin büyük çoğunluğu bilgisizce ve yanlış sonuçları getirecek biçimde. Bu da, doğal olarak eleştirmen ile okuyucu, eleştirmen ile uygulayıcılar arasında bir kopukluk yaratıyor; çünkü ne okuyucu, ne sanatçı eleştirilere inanmıyor. Hatta sanatçıların bu eleştirmen taslaklarına karşı cephe aldıkları bile izleniyor. Bu da nesnel ve doğru eleştiri yapan bir iki kişiye zararlı oluyor.

Sonuçta şunu söyliyebiliriz: Aslında en büyük değerlendirici zamandır; ne ki işi zamanın uzun vadeli değerlendirmesine bırakmadan, bir değer sistemini geliştirmek zorundayız. Bu da tiyatroyu bilenlerin, bu alanda eğitim görenlerin çoğalmasıyla hızlanabilir. Sanat bilimsiz dağınık kalır, tıpkı sanatsız bilimin güdük kaldığı gibi..

E Sevinçli — Tiyatroda eleştiri kavramına yaklaşırken, bir eleştirmende bulunması gerekli olan özellikler nelerdir? Bu bağlamda tiyatro eleştirisinde nasıl bir yöntem uyguladığınızı açıklar mısınız sayın Nutku?

Ö. Nutku — Birinci soruda sanırım eleştirmenin nasıl olması üzerinde bazı imalarda bulundum. Ancak bunu biraz daha belirgin bir biçimde bu sorunuza yanıt olarak belirtmek isterim. Her şeyden önce, eleştirmenin çağdaş dünya görüşünü edinmiş olması gerekir. Tiyatro olgusunu değerlendirirken, çağından, toplumundan ve kendinden kopmadan, çevreden soyutlanmadan sonuca gidebilmek için dünya görüşü şart. «İyi» ya da «kötü» diyerek eleştirmen olunamıyacağına göre, onun görevini bilmesi gerekir. Genel bir değerlendirme içinde, eleştirmenin görevinde iki yöneliş vardır: bunlardan biri okuyucuya, ötekisi de tiyatro sanatına olan sorumluluktur. Tiyatro sanatına olan sorumluluğunda, tiyatro estetiği ile ilgili bütün dallarda katkısı olması gereken kişidir eleştirmen.

Eleştirmen olabilmek için, önceden de belirttiğim gibi, bilgi birikimi önemli. Kulaktan dolma ya da orada burada dağınık tiyatro yazılarından edinilmiş bilgi kırıntıları yeterli değil. Herşeyden önce bu bilginin sistemli bir biçimde özümlenmiş olması zorunludur. Bir de, eleştirmenin, başkalarından aktarılma değerleri değil, kendi değerlerini ortaya koyması gereklidir. Onun için de çeşitli konularda kendi özgün araştırma ve incelemelerini gerçekleştirmesi zorunludur.

Eleştirmenin düzeyi, onun nesnel olmasıyla ölçülür. Aklı öne alan duyarlı bir kişi olmalıdır, duygusal değil... O, duygusal olanı bir kenara itip kendi düşüncelerini kanıtlayabilen bir kimsedir.

Eleştirmen, oyun yazarının sahneye aktarmaya çalıştığı şeyin farkında olmalıdır. O, yazarın sözkonusu oyunu gibi öteki oyunlarını da iyi tanımak, sahneye aktarılan oyunun nasıl sonuçlandığını anlayabilmelidir. Kısacası, metin ile uygu-

lama arasındaki ayrılıkları ya da özellikleri bilmelidir. Eleştiri için, yalnızca sahne üzerinde görülen oyun değil, yazarın özgün metni de ele alınmalıdır. Çoğu kez metin ile sahnedeki oyun arasında olumlu ya da olumsuz değişiklikler olabilir. Eleştirmenin bunu saptaması ve yazarı, yönetmeni, oyuncuları ve sahne plastiğini ona göre değerlendirmesi gerekir. Eleştirmenin ölçütü yazar-yönetmen-oyuncu-seyirci ilişkisi ile ortaya çıkar. Eleştirmen bu ölçütüne başvururken kendi kişisel duygularının doyumuna ulaşmak yolunu tutmalıdır. Bencilliğini basbas bağırtan romantik bir başkaldırı havasına bürünmemelidir.

Eleştiri yazan bir kimsenin, yalnızca seyirci karşısına çıkartılan gösteriyi değil, bu gösterinin hazırlanmasındaki mutfağı da bir ölçüde tanıması zorunludur. Gerçi yazılarında mutfak onu ilgilendirmez, ama değerlendirmelerini yaparken teknik bilgisi onu doğru yola götürür.

Azgelişmişliğin sorunlarını taşıyan ülkelerde, seyirci tiyatronun gelişmesinde bir engel olabilir. Böyle sorunları olan toplumlarda eleştirmenlere düşen görev daha da ağırdır. Eleştirmen seyirciyi aydınlatmak, ona bu alanda katkıda bulunmak yükümlülüğü içindedir.

Tiyatro eleştirisinde nasıl bir yöntem uyguladığıma gelince... Yötem, bilgi artı malzeme artı yaratıcılıkla ortaya çıkabildiğine göre, herkesin yöntemi birbirinden değişiktir. Ancak yöntemi oluşturan birtakım ilkeler de vardır. Bu ilkelerden biri, herşeyden önce kişinin kendine karşı dürüst olmasıdır, bu da özeleştiriyle elde edilebilecek bir şeydir. İkincisi, bir eleştiri ne denli ağır ve sivri de olsa, kesinlikle bir katkı sağlamalıdır. Katkısı olmayan ağır eleştiri, kendi kendine doyuma ulaşmaktan başka bir şey değildir. Üçüncüsü de, eleştirilen şeyin küçüksenmemesi, tersine önemsenmesidir. Katkıyı sağlayacak anlatım biçimi ancak o zaman varolabilir. Böylece yapıcı olabilecek bir eleştiriye gidilebilir.

Yöntem olarak genelden özele gitmeyi yeğlerim. Bir oyunun içinde bulunduğu topluma katkısından, yazarın, metnin, oyun düzeninin ayrıntılarına dek yönelirim. Hiçbir oyunu yalnızca sahnedeki görünümü içinde değerlendirmedim. Metin ile sahne uygulamasını hep karşılaştırmışımdır. İlk görüşte kesin bir görüş elde edememişsem, o gösteriye birkaç kez gittikten sonra yazımı yazmayı yeğlemişimdir. Belki gazetecilik açısından bazı sakıncaları var, ama herkesten önce eleştiri yazmak yerine, doğru olanı yazmayı isterim. Kendi alanımda değerlendirme yapmaya katkısı olacak başka sanat alanlarında çalışmalarım, incelemelerim olmasına karşın o alanlarda eleştiriye yönelmedim. Ama o alanlardaki çalışmalarım bana kendi alanım için ışık tutmuştur. Dağılmamak için eleştiride yalnızca bir alanda kalmayı doğru buldum ve bu alanda derinleşmeyi düşündüm. Bir de şunu kesinlikle belirtebilirim: bir kimseye ya da şeye olan sevgim ya da kızgınlığım değerlendirmelerimde rol oynamamıştır. Örneğin, bir konu üzerinde eleştiri yazacaksam, ama henüz duygusal plandan çıkamamışsam, aklımın nesnelliği güç kazanıncaya dek o konuda yazmam.

BİZE GELEN KİTAPLAR :

BELÂLI YER — Erskine CALDWELL (Çev: A. Bezirci - H. L. Akkuş) - roman, Oda Yayınları, Ocak 1981, 182 sayfa.

YENİ ROMAN — A. Robbe - GRİLLET (Çev.: Asım Bezirci) - denemeler, Yazko Yayınları, İstanbul 1981, 116 sayfa, 80 Lira.

çengel

EŞRÂF-I ŞUÂRÂNIN BEYANIDIR

Milliyet Sanat Dergisi'nin yeni dizi 18. sayısı. Türk Şiirinde Gençler özel bölümü. İyi niyetli bir çabanın sergilenişi. Genç ozanlardan bazıları, düşünceleri ve şiirleri.

Bu bölümün ardından, «Ustalar Ne Diyor?» başlıklı ve şiirimizin **yaşlı** ozanlarının gençler üstüne görüşleri geliyor ve Salâh Birsel usta diyor ki: «Ben, günün yirmi dört saati şiir müşterisiyim. Şiir karşısında merakımı bir türlü yere indiremem. Gençler şiiri nereye götürüyor, eğilimleri hangi şiirden yanadır, araştırmak, anlamak isterim.»

Eşraf-ı Şuârâdan Salâh Usta, hepimizi özendiren düşüncelerini şöyle bağlıyor: «Bu ayın dergilerinden Yazko da bana Adnan Özer'le Seyyit Nezir'i getirdi. Onlara daha önce bir yerlerde rastladım mı, bilmiyorum.»

Evet Salâh Usta, bu adlara 12 Mart sonrasının güzel dergisi Yansıma'da ve daha nicelerinde rastlayabilirdiniz. Ama rastlayamamışsınız. Ne rastlantı...

Şiirin yirmi dört saat müşterisi olmak kolay değil. Eşraf-ı şuârâdan biri olarak merakınızı biraz yere indirmeniz; dergilerde, kitaplarda gezinmeniz gerek...

SORULMUŞTU

Afşar Timuçin Yazko Edebiyat'ın 3. Sayısında (Ocak 1981), «Bir ara da bir «1970» kuşağı sözü çıkardılar» diyor. Kendi sorusunda hareketle birkaç satırı aşmayan üstünkörü kanılarını döküyor ortaya. Ona göre böyle bir kuşaktan söz etmek olanaksızmış, genç ozanlar bu tanıyı kendilerine verdirme uğraşı içindeler demeye getiriyor.

Dönemeç'in «70'li Yılların Şiiri ve Ozanları» özel sayısı (Temmuz - Ağustos 1980) ile bu konuya derli toplu bir yaklaşımda bulunmuştuk. Üstelik o özel sayıda da soruna «kuşak» sorunu olarak yaklaşmadığımızı da belirtmiştik. Ayrıca, düzenlediğimiz 1. numaralı soruşturmamızın sorusunu gönderdiğimiz 25 «ünlü» içinde A. Timuçin de vardı... O zaman niye yanıtlamadı Timuçin sorumuzu? Niye böyle bir değerlendirmeden kaçındı da üstünkörü sözlerle ve altı ay sonra yaklaşmaya kalkıştı konuya?

Ağırbaşlı, derli toplu yazılarıyla dikkatleri çeken Afşar Timuçin için kötü bir puan bu...

GENÇ - YAŞLI

«Taşralı genç ozan filancanın kitabı...» türünden tümceleri okudukça, bundan böyle bizlerin eleştiri ya da kitap tanıtma yazılarımıza «İstanbul'lu yaşını başını almış ozan filancanın...» diye başlamamızın doğru olacağı sonucuna vardık.

Haksız mıyız dersiniz?

PAZARLAMAYI DENEYENLER

Yazko Edebiyat'ta (Aralık 80), Enis Batur Denemeyi Deneyenler başlıklı bir yazı/reklâm yayınladı. Yazko Edebiyat'ın Şubat 81 sayısında ise Cengiz Gündoğdu onu «Toz Bulutu»yla göz açamaz hale getirdi.

Ha gayret! Ağız kalabalığına güvenerek pazarlamayı deneyen bu «kaçamak bireyci modası» nın reklâmcılarına göz açtırmayalım.

Baksanıza, dönüp dönüp aynı şeyleri söylüyorlar... Denemeyi Deneyenler daha önce başka yerlerde yayınlanmış olmasın? Lütfen dikkat...